

SZOCIÁLPOLITIKAI SZEMLE

SZERKESZTI: DR LANCZI JENŐ

TÁRSZERKESZTŐ: DR KADOSA MARGEL

A Szociálpolitikai Szemle január elsején IV. évfolyamába lép és kérjük előfizetőinket, hogy az előfizetés megújítása iránt a mellékelt postautalványon intézkedjenek.

A Szociálpolitikai Szemle január hótól kezdve könyvalakban, mindig a hónap közepén, legalább 64 oldal terjedelemben fog megjelenni.

A label.

A szakszervezeti harcnak három fegyvere van: a sztrájk, a bojkott és a label. A label a megfordított bojkott. A bojkott azt jelenti, hogy bizonyos vállalatok cikkeit nem vásárolja a munkásság, a label pedig, hogy csakis bizonyos vállalatok cikkeit vásárolja. Azon vállalkozók árucikkei tehát, akikre a label nem terjed ki, közvetve bojkott alatt állanak.

A label fogalmából következik, hogy itt tulajdonképpen a fogyasztóközöniséget hívja a munkásság segítségül, ami nem zárja ki, hogy ne legyen elég erős fegyver ott is, ahol maga a szervezett munkásság is jelentékeny fogyasztó számot képvisel. Az a vállalat, amely megadja a szervezett munkásság követelményeit, vagy amelyik bizonyos minimális bér alatt nem dolgoztat, label alá kerül. A gyártmányra bizonyos jelzés – a label – kerül, mely elárulja, hogy az illető vállalkozó nem dolgoztat a minimális tarifán alól, vagy eléget tett más humanisztikus követelményeknek.

Mivel ez a harci eszköz a fogyasztóközöniségre támaszkodik, sikere csak ott lehet, ahol közvetlen fogyasztásra szánt áruval van szó. Ezért teljesen hatástalan lenne a vas- és széniparban, vagy a szövő- és gyáriparban. Ezekben az iparágakban tényleg teljesen ismeretlen. Ellenben sikeresnek mutatkozott a cigaretta, a cipő, a pók és szabóiparban, főleg az úgynevezett sweating-rendszer elleni küzdelemben.

A bojkott igazi hazája Németország és Anglia. A labelé: Amerika. Itt még a nyomda, sőt az építőiparban is sikeresnek bizonyult. Eredete is amerikai, ahol egész külön joggyakorlatot fejlesztett ki, ellenben az európai államokban jelentősebb szerephez nem jutott.

St.-Franciskóban egy cigarettagyár elbocsájtotta a munkásait, és kínai kulikat alkalmazott. A munkások eleinte általános sztrájkra gondoltak, belátván a dolog horderejét és jövőbeli jelentőségét. De aztán más megfontolásra jutottak és a fajok harcát állították be a küzdelemben. A közönséghez fordultak és közölték azt a jelt, amelyről a kulik által készített cigaretták felismerhetők. A munkásság ezzel nem érte be, hanem a legifjabb tudományt, a bakteerológiát is igénybe vette. Dr. I. Spencer és más bakteerológusok tuberkulózis és más bacillusokat fedeztek fel a kínaiak által gyártott szivarkákban, mire a harc eldőlt, a fehér labellel el nem látott árut a közönség visszautasította. A st.-franciskói cigarettagyár kénytelen volt a kulikat elbocsájtani. Kevésbé volt sikeres a vörös label bevezetése, mely a

szervezett munkások által előállított szivarkákat volt hivatva megkülönböztetni a szervezetlenek által gyártottaktól.

1885-ben – az adatokat Schwittau szentpétervári tanár gyűjtötte egybe a gazdasági harcok formáiról írott könyvében, – a kalapkészítők két nagy szervezete vezetett be egy közös labelt „Északamerika egyesült kalapkészítői” felirattal. A label 10 évi bevezetése után 25 nagy gyár bocsájtotta el szervezetlen munkásait, és alkalmazott helyette szervezetteket. Hogy itt is amerikai arányokról van szó, mutatja 10 év alatt a labellel ellátott áruk darabszáma 95,000.000-ra rúgott.

Ugyancsak sikeresnek mutatkozott a fehérműiparban is, az úgynevezett izzasztórendszer (sweating) elleni küzdelemben. Ez a label a nagyközönség körében igen gyors szimpátiára talált. Oly nagy volt a labellel ellátott áruk utáni kereslet, hogy nem egy vállalat ajánlotta munkásainak, hogy szervezkedjenek és vezessék be saját etikett ejükét. Ez azon kevés esetek közé tartozik, amikor a szakszervezet létesítése egyenesen a munkaadóktól indult ki.

Amerikában több szakszervezet – így a sörfőzők, cipészek, fémmunkások – alapszabályszerűleg teszi kötelességévé tagjainak, hogy csakis labellel ellátott árucikket vásároljanak. A kötelesség megszegését vétként 2 dollárral sújtja a szervezet.

1891-ben a szervezett pékek vezették be, jelesül annak, hogy: „a kenyér szervezett munkás készítménye és olyan gyárban süttették, ahol kifogástalan egészségügyi viszonyok és abszolút tisztaság uralkodik”.

A formázók és bádigosok (Iron Molder's Union on North America) 1896-ban vezették be a labelt. de minden eredmény nélkül. A gyapjú, a fonó, a vas- és széniparban – a bevezető sorokban említett okoknál fogva – egyáltalán nem tétetett inég kísérlet a label bevezetésére.

Csak kivételesen fordul elő a label a közvetlen fogyasztásra nem szánt cikkekre is. Ahol a munkásszervezet erős, olyan árucikkekre is alkalmazásba jöhet, ahol vállalkozók képviselik a vásárló közöniséget, így például Chicago környékén az építőmunkások már régóta kivívták, hogy csak labellel ellátott téglákat és építőanyagot fogadjon el a vállalkozó. Ugyanezt a módszert alkalmazzák a szervezett ácsok is.

Az ipari Bizottság jelentése (Report of Ind. Com. XVII. kötet) 33 iparágban sorol fel olyan labelt, melyet a munkásszervezetek vezettek be (köztük a fodrá-

szókét és a vendéglői alkalmazottakét is). Washingtonban külön folyóirat jelenik meg – Union Label Bulletin, – mely egyik számában 63 label márkát sorol fel, és közli reprodukcióit, amelyeket a szakszervezetek vezettek be. Az *amerikai fogyasztók ligája* (National Consumers League) 1909. évi jelentésében rámutat arra, hogy az általa bevezetett labelt 14 államban 68 cég alkalmazza.

A label történetével kapcsolatban meg kell említenünk azt a sok kísérletet is, mely egy egyetemes label (an universal label) bevezetésére tettek. Ilyen kísérletet először a „Munka Lovagjai” nevet viselő egyesület, később a szakszervezetek szövetsége tett, de mindeddig sikertelenül. Az amerikai szakszervezeti szövetségnek van ugyan egy általános labelje, de csak olyan helyi szervezetek számára, amelyek közvetlenül a szövetség alá tartoznak, vagyis amelyeknek nincs központi szervük az illető államban vagy valamely nemzetközi egyesületben. Az általános label bevezetésének akadályai: hogy a szakszervezetek Amerikában nincsenek kellő méretekben centralizálva, másrészt kétséges, vajjon a label az Unió összes államaiban is érvényesül-e. Mert a label védelmében az Unió különböző államai nem helyezkednek egységes álláspontra. Vannak államok, melyek a label utánzását éppen úgy büntetik, amint a védjegyét, viszont mások az utánzás ellen nem adnak jogi védelmet.

Amint megjegyeztük, a label igazi amerikai jelenség, és Amerikán kívül alig talált elterjedésre. Angliában és Németországban a label nem mutatja a tömegmozgalom tünetét, és eddig igen szűk keretekben mozgott.

Németországban a kalaposok tettek vele kísérletet. 1890-ben a kalapdíszítők szervezete vezetett be „egy labelt, vagy mint ők nevezték „kontroll-jegyét”, de a hatása megtört a szervezett munkaadók erején. Utóbbi felvette a label ellen a harcot, és 10.000 márka büntetést helyezett annak a munkaadónak kilátásba, aki a védjegyet bevezeti.

Szerencsésebbek voltak a lipcsei szivargyárak munkásai. A munkások mint fogyasztók és fogyasztószervezeteik visszautasították azt az árut, mely olyan gyárból került ki, amely gyár vonakodott tarifaszereződést kötni a szervezett munkásokkal.

Angliában sincs nagyon elterjedve a label, bár a trade-union kongresszusokon sokszor képezte vita tárgyát. A mozgalom történetében érdekes Tillet indítványa, aki javasolta, hogy a munkásszervezetek tanácskozásaira ne engedjék be tudósítóit azon lapoknak, melyek átlagon alatti díjazást fizetnek munkatársaiknak. Ezt az eszmét utóbb Burns is, a későbbi miniszter, felkarolta. „Az időszaki sajtó munkatársainak ezrei – mondotta – a legvérlázítóbb módon kizsákmányoltatnak, nyomorult díjazást kapnak, és folytonos sztrájk-törökkel kell versenyezniük. Ezek az emberek nem képesek maguk megvédeni érdekeiket, ezért kell a szakszervezeteknek biztosítani őket rokonszenyükről”. A kalaposok és szivarkakészítők megpróbálkoztak Angliában is, de számbavehető siker nélkül.

Míg az európai államokban a label körül fejlődött joggyakorlatról nem beszélhetünk, az amerikai Egyesült-Államok majd minden államában egész külön label törvényhozás fejlődött ki. A labeljegyek nemcsak hivatalosan ismertettek el, hanem a védjegyekkel egyenrangúan az utánzást és meghamisítás ellen teljes bírói védelemben részesülnek.

A label jelentőségének a méltatásánál szem előtt kell tartani, hogy ez tulajdonképpen a fogyasztók bevonását jelenti a gazdasági harcba, és így siker szerint csak ott remélhető, ahol erős fogyasztóligák

alakultak ki. A label elsősorban az u. n. izzasztórendszer – sweating system – ellen irányul. Hatásában a munkásszervezetek megerősítéséhez vezet. Egy számítás szerint a label bevezetése folytán 400.000 olyan munkás lépett be a szervezetekbe, akik ezelőtt a szervezkedés alól kivonták magukat.

Egy író a következőkben foglalja össze a label hatását:

1. A label által a munkásszervezetek és vállalkozók érdekei találkoznak. Ez különösen ott bír súlylyal, ahol eddig nem voltak elég nyomós okok a szervezkedéshez, és ahol ennek folytán a munkaviszonyok kedvezőtlenül alakultak, mint például a háziiparban, ahol a sweating-rendszer uralkodik.

2. A label a modern társadalomban a fogyasztókat érdekeiknek tudatára ébreszti, és ez által mint harmadik tényezőt bevonja a munkások és vállalkozók harcába.

3. A label megtanítja a munkást, hogy a sztrájkon és a közvetlen bojkotton kívül még egy fegyvere van a gazdasági harcban, és ez a közvetett bojkott vagyis a label.

Németországban és Amerikában a fogyasztók szervezeteivel kapcsolatban még az u. n. „fehér listák” is alkalmazásba jönnek. Ez azt jelenti, hogy bizonyos üzemek, amelyekben jó munkafeltételek uralkodnak, tehát ahol tisztességes bér, normalmunkanap és tarifaszereződés van, egy listába nyernek felvételt, és ezeket a listákat a szakszervezetekben, a fogyasztó-ligák közlönyeiben és más helyeken közzéteszik. Ha az eddigi hatás nem is nagy, nem jelentőségnélküli, amint azt a német négyesületek fehér listái tanúsítják. A francia fehér listák a konfekció iparban alkalmazott női munkások védelmét célozzák. Ebbe a listába azok a cégek kerülnek, melyek: 1. a munkát nem adják ki otthonra, 2. vasárnap nem dolgoztatnak, 3. üzletüket 7-kor, és a fősaisonban is legkésőbbben 9-kor zárják.

A német Hirsch-Duncker-féle szakszervezet a következőképpen ítél a „fehér listák” rendszeréről:

„Távol állunk attól, hogy a fehér listák jelentőségét túlbecsüljük. A rossz munkaviszonyoknak semmi esetre sem mindenható gyógyszere. De helytelen lenne minden jelentőségét elvitatni a munkaviszonyok alakulására. Komoly eredmény azonban csak akkor remélhető, ha a vevőliga a szakszervezetekkel karöltve jár el, talán bevonva a tarifát megadó gyárosokat is és a főleg, ha a bér tarifáls mozgalmakat támogatja”.

(L.)

A tüdővészellenes küzdelem új irányai.

Írta: Dr. Pécsi Dani, ambulatóriumi főorvos.

A Szociálpolitikai Szemle december hó 5-i számában Várad y István fenti cím alatt kritika alá veszi a német tüdővészellenes küzdelem rendszerét, súlyosan elítéli azt, hibás és tévesnek állítja oda, s miután az ő állítása szerint (bár igaz volna) a mi hazai tüdővészellenes küzdelmünkben egyenesen a német példát másoltuk le, ezt az intézkedést, a mi koldus voltunkra hivatkozva, nem csak hibásnak és tévesnek, hanem egyenesen veszedelmesnek minősíti. Teszi ezt a szerző azon meggyőződése alapján, hogy a német tüdővészellenes küzdelem váza és alapja a *szanatórium rendszer*. Igen, ezen az alapon indult meg Németországban 1895-ben Augustza Viktoria császárné protekturátusa alatt a tüdővész, vagyis jobban mondva a gümőkórellenes mozgalom, azonban ebből az alapból és vázból régen kinőtt ez a mozgalom, felvett az *minden* eszközt, mely őt ezen

munkájában előre vitte és mint első vette fel a szerző által emiített új irányokat, a gümőkór specificus gyógyítását a különféle tuberculin oltások útján. Valamint egyéb módszereket, melyeket mozgalmában eredménynyel felhasználhatott, szóval, nem zárkozott el semmiféle újabb, bevált módszerektől, amit legjobban vélek bebizonyíthatni, ha a legrövidebb kivonatban közzé teszem, a német gümőkórelenes küzdelem 1912-ik évi jelentését, melynek címe: *Nietner, Der Stand der Tuberculosenbekämpfung im Frühjahr 1912. Geschäftsbericht für die 16. Generalversammlung des Centralcomités am 14 Juni 1912. zu Berlin.* – Verlag des Deutschen Centralcomités.

Az egész munka a gümőkórelenes mozgalmat VI. főcsoportban írja le.

Az első főcsoport foglalkozik a gümőkóros betegek kifürkészése, kiválasztása és csoportosításával, e célból a legszélesebb mederben országszerte, orvosok által rendezett vándor-múzeumokban felvilágosítják az egész lakosságot, a gümőkór mibenlétéről, figyelmeztetik a korai gyógyításra, plakátokkal és egyéb nyomtatványokkal minden legkisebb községet elárasztanak.

Küzdenek a tuberculosis betegek kötelező bejelentése mellett, felállítottak eddig 1378 dispensairt, ezen tüdőbeteg gondozó intézetek közt szoros kapcsolatot teremtettek, úgy gazdasági, mint tudományos szempontból; ezen gondozó intézetek részére országos bizottságot alakítottak, hogy úgy a belföldi és külföldi vívmányokat azonnal a tüdőbeteg gondozó intézetek vezetőinek tudomására juttassák, dacára az eddigi nagy haladásnak, ezt még mindig keveslik, nagyobb anyagi eredmények elérhetése céljából Gümőkór Gondozó jótékonyági napot teremtettek évenként, június 15-ikén. Szervezik a vidéki gondozó állomásokat, ahol a gondozó intézeti testvérek útján a népet kitanítatják, felügyeletet teremtett a nagy városokban, a cselédek, a postások hajlékára és szabályoztatta az utcai kereskedelmet a gümőkórosok részéről.

Elírja Berlin Landes Ver sicher ungs-Anstalt védekezését a gümőkór ellen: Berlin saját költségén állított fel öt gümőkóros (Tuberculosen Station) állomást és ezeknek feladatául tűzte ki:

a) a ragályozó gümőkórosoknak a családból való eltávolítását és a Beelitz-i szanatóriumba való elhelyezését.

b) Rossz lakású szegény embereknek segílyt ad jobb lakásra.

c) Lakás fertőtlenítést.

d) Azonnali gyógykezelése azon gümőkóros megbetegedetteknek, kiket nem helyeznek máshova, hanem a családnál hagynak.

e) Elhelyezés erdei, vagy egyéb üdülő helyre.

Ezek az állomások is gondozó testvérekkel dolgoznak, akik jogosítvák a segílyek kiosztására, és ezek a testvérek egyben jegyzéket vezetnek a nekik kiosztott körzetben minden ház tuberculoticus lakójáról. Ezen intézményeken kívül Berlinben 44 poliklinika működik.

1500 iskolaorvos az iskolákban választja már ki a gümőkóros gyermekeket, és azokat állapotuk szerint vagy gyógyintézetbe, vagy erdei iskolákba sorozza. A sászri hadseregben a katonáorvosok 1368 katonát találtak, kiket egyik-másik intézetbe kellett utalni.

A gondozó intézeteken kívül, észlelő és átmeneti állomásokat állítottak fel, ezek a gondozó intézetekhez vannak beosztva; ilyenek a „Remscheid”-i, a „Berlin”-i

egyetemi poliklinikák, a „Trier”-i, a „Schlesien”-i kórház, ezenkívül ezek részére Berlin, Schlesien és a Hansa városok még külön intézményeket is létesítettek; ilyen intézmények működésének leírását találjuk, melyek közül megemlítésre méltó a *lichtenbergi tuberculin-állomás*.

Ilyen részletességgel kellett rövid kivonatban közölnöm az I-ső főcsoportot.

A II. főcsoport, Várady István által annyira hibás és tévedésnek minősített szanatóriumi kezelésről referál.

Itt felemlíti elsősorban az újonnan felállított intézeteket, így a mecklenburgi-schwanni gyógyhelyet 40 férfibeteg részére. *Rappenu*-ban (Baden) nagyon szép napos helyen 120, csont és ízületi tuberculoziban szenvedők részére állítottak fel egy intézetet. Munkaképtelen gümőkórosok részére nagyon sok vidéki kórházban osztályok állítottak fel. Ezenkívül még 6 intézet létesült különböző stádiumokban szenvedő gümőkóros betegek részére.

Ezek után foglalkozik a szanatóriumok statisztikai adataival, melyeket én hitelesen ide iktatok, minden kommentár nélkül. Ezekből kikapom én is a Várady István által felhozott 1910-ik évet. Ezen évben 114.310 beteg részesült szanatórium kezelésben, ezek kezelése került összesen 26,593.569 márkába, vagyis egy beteg 232.50 márkába.

Ezen betegek közül 40.87% tüdő- és gégetuberculozis, 0.16%, börtuberculozis és 58.97% más betegség miatt kezeltetett.

1910-ben összesen 41,262 beteg kezeltetett tuberculozis ellen, ezek közül 37.203 bocsátottak el *kereképesen*, tehát a megbetegedettek 90%-a.

A gyógykezelést illetőleg, nagyon panaszkodnak orvoshiány miatt. *A tuberculinkezelés, vagyis a specificus kezelés szélesebb alkalmazása mindenütt, különösen a Koch-féle fehérszemes tuberculin használata be van vezetve.*

A szanatóriumban fekvő betegek otthon maradt családtagjai segílyt kapnak.

A szanatóriumi kezelés után üdülő helyek, zárt gümőkórosok részére, a többieket a gondozó intézetek ellenőrzik; az illetőségi község anyagilag támogatja ezeket, és ha szüksége van még további üdülésre, úgy az erdei otthonba helyezik el. Utókurákról az ilyen betegek részére gondoskodik a népszanatóriumok *Vörös Kereszt osztálya*, azonkívül a hallerstätti egylet föld és kerti munkálásra alkalmazza őket; mielőtt erősebb munkákat vállalnának a lipcei munkaközvetítő intézet szerez ilyen munkásoknak könnyebb alkalmazást.

Azt hiszem, az eddig felsoroltakból is meggyőződhetik mindenki, aki elfogulatlanul bírál, hogy ilyen intézmények nem hibásak, nem tévesek és így nem is veszedelmesek.

Azonban még csak az elején vagyunk a jó és célszerű intézkedéseknek; itt találjuk most a III-ik csoportban az előrehaladott tüdőbetegek elhelyezéséről szóló jelentést, melyből megtudjuk, hogy mily kíméletesen hajtják ezt végre; nem gyűjtik őket tömegesen össze egy helyre, hanem a legnagyobb gyengédséggel és figyelemmel választják el a családtól és helyezik el különösen vidékre. A IV. csoportban beszámol a gümőkór *prophylaxisáról*; amit e téren csak ajánlottak, azt itt mind végrehajtják, lakás, ruha, butor dezinfekció; mindenféle jó tanácsok nagy városok részére a tuberculozis elhárítására. Óriási nagy súlyt fektetnek a *gyermektuberculozis* legyőzésére. Gondoskodás a csecsemők és kisgyermekes észszerű táplálásáról.

Nagy a propaganda a kecsketej mellett, mivel ez fontos gyermektápszer.

Az iskolaorvosok, működése. Gümőkóros gyermekek tanítása erdei iskolákban. Gümőkórban szenvedő tanítók és iskolaszolgák kizárása az iskolákból. *Beschormers* és *Richter*, „mély légzési gyakorlatok a torna és ének, valamint a 10 perces közökben való torna-tanításnál”. Az iskolákban irányítják már a fiúkat pátyavái osztásuknál, tekintettel a gümőkóros megbetegedésükre.

A népszanatóriumok Vörös Kereszt-egylete, iparosiskolákat tart fenn higiénikus viszonyok közt a gümőkóros ifjúság fészere. Az iskolából elbocsátott gümőkóros ifjúságról is gondoskodnak mindenféle egyletek.

Az V. fejezetben összefoglalva találjuk az összes eddig létesített intézményeket; beszámol 138 tüdőgyógyító intézetről 14.079 ágygal *fel nőttek* részére, ezek között 5 intézet különböző stádiumban levő beteg részére, 21 gyógyító intézet 1352 ágygal gyermekek részére; 100 intézetben 8644 ágygal elhelyezést találnak görvélykóros gyermekek, akik ugyanott tanításban is részesülnek; 16 erdei iskola. Vidéki kolónia *fel nőtteknek* „*Sannumba*-ba, gyermekeknek „*Hohenlychen*”-ben; utóbbi leányok részére háztartási, fiuknak kerti iskolával. 33 megfigyelő állomás, 128 különböző ápoló és speciális osztályok kórházakban, 1378 gondozó intézet, 45 poliklinika.

Végül a VI. csoportban beszámol a bőrgümőkór-elleni intézkedésről.

Ezekben vázlatosan, csak nagy vonásokban igyekeztem képet adni annak: az óriási küzdelemnek, melyet szinte irigykedve olvastam Nietner könyvéből, hogy egy hatalmas, független, gazdag nemzet munkásai, szociális alapon a százfejú hidrának – a fehér veszedelemnek – egyik fejét a másik után miként szedi le, holott szegény hazánkat attól féltik, hogy ezt az *ön tudatos, nagy koncepciójú munkát* utánozva, a kész veszedelemben rohan. *Difficile est satyram non scribere!*

Van hazánkban, amint én ezen illusztris lap hasábjain egyszer már felsoroltam, 10 vagy 11 tüdőbeteg sanatórium, melyeket a társadalom alapított és fenntart; a különböző kórházakban 21 pavillon gümőkóros betegek részére. Ugyancsak a társadalom jóvoltából 3 gyermekszanatórium, 1 erdei otthon, 1 nyári üdülő hely. 1 szünidei gyermektelep, a nagyméltóságú m. kir. belügyminisztérium 650.000 koronával fenntart 60-70 dispensairet.

Ezzel ugyan nem utánoztuk a német példát, melyet Nietner könyvéből kivonatolva ismertetni szerencsém volt; ebből mindenki meggyőződhetik, hogy Németországban a sanatóriumkezelés, csak *egy* fegyver a *sok* közül, hogy ott *minden új* irány, mely jónak bizonyult, felvétetett a gümőkórellenes mozgalom arzenáljába. Egyben megnyugtathatók mindenkit, hogy édes hazánkban is, ama kis lelkes tábora a gümőkórellenes mozgalomnak, szerény, kezdetleges keretében mindig figyelemmel volt az új vívmányokra, és a szerző által említett új irányt és a gümőkór specifikus gyógyítását alkalmazzák itt is, úgy a sanatóriumokban, mint a dispensairekben, hogy tehát ez irányban mi sem maradtunk el, de egyben *sajnos*, konstatálni kell, hogy a mi szerény küzdelmünk a gümőkór ellen, nem a német példa mintája, hanem szegény, koldus voltunk fő mutatója.

Ismétlem ezen lap hasábjain, hogy a gümőkórellenes küzdelem, a nemzeti becsület ügye. Küzdjünk ellene, de nem jelszavakkal, hanem tettekkel.

Az ipari unionizmus Amerikában.

Az amerikai munkásmozgalom, amelyről hosszú ideig az a hír volt elterjedve, hogy százszor megpróbál kiegyezkedni, míg egyszer sztrájkba lép, újabb időben jelentős változáson ment keresztül.

A tőke és munka testvériségét valló szakszervezetek helyét az osztályharc alapján álló forradalmi ipari szervezetek foglalták el. Ebben a változásban nagy szerepet játszik a munkásságnak az a része, amely az Industrial Workers of the World nevű szervezetekbe tömörült.

Az Industrial Workers of the World alapelve a következő: A vagyon gyors felhalmozódása és az iparok igazgatásának mind kevesebb kézbe való összpontosulása képtelenné teszi a szakszervezeteket arra, hogy felvegyék a küzdelmet a munkáltató osztály egyre növekvő hatalmával szemben, mert a szakmai szervezkedés mellett lehetséges az, hogy a munkásság egyik csoportját az ugyanazon iparban dolgozó munkások másik csoportja ellen uszítsák s ezáltal egymást verjék le bérharc esetén.

Ez állapotokat megváltoztatni csak oly szervezetekkel lehet, melynek minden egy iparban dolgozó – vagy ha kell, valamennyi – tagja beszüntesse a munkát bármikor, ha annak valamely osztályában sztrájk vagy kizárás van. E maradi jelszó helyett: tisztességes napibért”, ezt a forradalmi jelszót írjuk zászlónkra: „le a bérrendszerrel!” Az ipari szervezkedés által az új társadalom kultúráját is építjük a régi társadalmon belül.

Az alapelvük sok hasonlóságot mutat az európai munkásmozgalom ama részével, mely forradalmi szindikalizmus néven ismeretes. Egy főelvben azonban különbözik ettől s ez az ipari unionizmus eszméje, amely speciálisan az Egyesült-Államok fejlett termelése rendjének terméke.

Amerikában ugyanis a kapitalizmus a legtisztábban alakulhatott ki, hiszen ott azt nem előzte meg egy feudális gazdasági és társadalmi rend, melynek megmaradt csökevényei zavarólag hatottak volna a tőkés termelési és társadalmi rend kialakulására. S ezért az amerikai kapitalizmus van ma a fejlettség legmagasabb fokán. A szabad verseny anarchisztikus korát felváltó kartell-rendszer itt jutott el legelőbb a legmagasabb formájához: a tröszt-rendszerhez. És Amerikának egész termelése rövid idő alatt teljesen a különböző trösztök kezébe jutott.

Az ipari munkásság szervezetei pedig azon veték észre magukat, hogy a kapitalizmus ezen új formájával szemben úgy szakmai szervezeteik, mint békés harcmodoruk meddő. Hogy ez felismerés tartalommal bír, azt kénytelen belátni még a szindikalizmustól távol eső ember is, mint Varga Jenő, aki felismeri, hogy „ . . . bárhol kezdjen is a munkásság bérmozgalmat a tröszt hatalmi körében, mindig egy és ugyanazon nagyhatalommal találja szemben magát. Bármennyi anyagi eszközt halmoz is föl a szakszervezet, a trösztöt kibőjtölni nem tudja, mint régebben a szegény izolált munkáltatókat. Bármily hosszú ideig tartson is a harc, nincs semmi remény arra, hogy a munkáltatók közt „sztrájk törő” akadjon, mert hisz egyetlen egy munkáltatóval áll szemben az egész munkásság”.

Tehát szükségszerű, hogy új, a koncentrált termelési rendszernek megfelelő szervezeti formák alakuljanak; de megváltozik a harcmodor is, mert a békés, kivárási taktika a munkásság részéről ártalmatlan, sőt visszafelé sülő fegyver lett.

Ezt az új harcmodort ugyancsak Varga Jenő he-

lyesen látja meg: „Gyakran alkalmazott eszköz a bérharc átvitele olyan területre, ahol a munka beszüntetése az egész polgári társadalom létét fenyegeti, ilyenek a vasutasok, postások, világítási munkások stb. sztrájkjai és az általános sztrájk. Nagy szerep vár a trösztök elleni harcban a már most is sikerrel alkalmazott harci eszközre: a szabotársra; oly üzemekben, ahol drága és nehezen pótolható gépekkel dolgoznak, a szabotástól való félelem igen hathatós harci eszköz”.

Az Industrial Workers of the World alapelvű vallja az új harcmódot: az ipari uniót és a forradalmi sztrájkot.

Az I. W. W. mostanában tartotta nyolcadik évi kongresszusát. Jelenleg három ipari szervezetük van, – ipari szervezet 10.000 tagnál kisebb létszámmal nem alakulhat – és még 262 helyi szervezet tartozik hozzájuk. A múlt évi kongresszus óta egy ipari szervezet és 236 helyi szervezet alakult; feloszlott 99 szervezet. Ez éven a szervezetek bevétele 100%-kal gyarapodott.

Mint látjuk, e mozgalom gyors fejlődésben van, mégsem szabad azonban erejük mértékéül e számokat néznünk. Tudnunk kell ugyanis, hogy ez a mozgalom hallatlan támadásban részesül úgy az uralkodó osztályok, mint a konzervatívabb munkásszervezetek: főleg a hatalmas American Federation of Labour részéről. Minden elképzelhető eszközzel, börtönnel, a katonaság fegyvereivel, gyűlés betiltással igyekszik elnyomni ezt a mozgalmat az uralkodó osztály; kétségbeesett igyekezete csak azt bizonyítja, hogy az I. W. W. csakugyan életveszélyt jelent rájuk nézve, amint ezt R. W. Babson, a híres polgári közgazdász is elismeri egy röpiratában, melyben az I. W. W.-ben rejlő veszélyre figyelmezteti a kapitalistákat.

Olyan üldözésnek, amelyben az I. W. W. részese, a munkásság nem teszi ki magát azzal, hogy állandóan e szervezet kötelékébe lép.

Ellenben növekvő erejüket és elveik ténnyelését jelenti az, hogy a sztrájkoknál mindig az Industrial Workers of the World az irányító s a harci eszközök forradalmisága is az ő hatásukat mutatja.

A szindikalizmusról vagy az ipari unionizmusról vélekedhetünk bárhog, de el kell ismernünk, hogy a kapitalizmus Amerikában már kialakult legmagasabb fejlettségi foka ellen a régi formák, a régi harci eszközök elavultak és hogy a szindikalista taktika mindjobban tért foglal Amerika és Nyugat-Európa bérharcában.

Halász Miklós.

Munkásbiztosítási rovatunkat január hótól kezdve dr. Kertész Samu úr fogja szerkeszteni.

Az Országos Pénztár közgyűlése.

Az Országos Pénztár közgyűlését *Garbai Sándor* elnök 1913. december 19-én d. u. 3 óra 20 perckor a következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt Uraim! Az Országos Pénztár igazgatóságának nevében van szerencsém önöket üdvözölni a ma megkezdendő közgyűlésünk alkalmából. Ez alkalommal intézményünk ismét bírálati közgyűlése előtt áll, az Országos Pénztár igazgatósága egy évi működéséről fog Önöknek beszámolni. A beszámoló és munkálkodás kiterjed azokra a feladatokra, azokra a munkálkodásokra, amelyre a törvény és alapszabály szerint utasítva van. Ez a munka, amelyet az Országos Pénztár igazgatósága, intézménye helyi szerveivel együtt véghez visz, történik

azok érdekében, akik a munkásbiztosítás keretén belül egészségük helyreállítását keresik és az ő termelési munkájukban testi megcsonkítása ellenében kártérítést igényelnek. Az a munka tehát tisztelt Uraim, amelyet az Országos Pénztár feladatának kötelessége, benne rejlik ebben a szóban, hogy munkásbiztosítás.

Hatodik esztendeje annak, hogy ez az intézmény kialakult. Nehéz, kínos, keserves vergődésen keresztül, jutott el idáig. Ennek az intézménynek fejlődése, kialakulása, tevékenységének irányzata mutatja, hogy ebben az intézményben élő mag, fejlődő csira van, amely fejlődő csira később terebélyes fává nőhet, és amely terebélyes fa alatt azok húzódnak meg, akik erre rászorulnak. Ebben az országban, ahol az utóbbi időben, különösen a közgazdasági válság egész sorozata sokkal jobban sújtotta és érintette úgy a munkás, mint a munkaadó-réteget, mint talán bármely más nyugati államban (Úgy van!), ebből a nézőpontból kiindulva csak ez az egyetlen intézmény az, amely a maga szerény keretei között, szerény támogatásával, szerény eszközeivel azok védelmére sietett, akik a termelésben elbuktak, egészségüket, vagy testi épségüket áldozták fel. Nem kerestünk mi itt mást a törvény szerint. Akik itt egy közgyűlést alkottunk, biztosítottak és munkaadók, a törvény keretein kívül két világfelfogásban élünk. Az a két világfelfogás, amely a munkást a munkaadótól kint a külvilágban elválasztja, ez a két világfelfogás annyira ellentétes, hogy szinte áthidalhatatlan. Ebben az intézménybe azonban bejöttünk, mindkét fél azzal, hogy azt az álláspontunkat, és azt a felfogásunkat, amelyet a külvilágban vallunk, azokat itt bent az intézményben nem érvényesíthetjük. Ebben az intézményben belül csak a közös felfogás, csak az egyetértés, csak az egyetértésnek az a termékeny munkája érvényesülhet, amelyet a két fél sokszor nagy anyagi áldozatok, de sokszor felfogásbeli áldozatok árán is kénytelen biztosítani, hogy a nagy ügyet szolgálja.

Ebből a nézőpontból indult ki 6 esztendőn keresztül mindig az O. P. igazgatósága és ha működésének, munkálkodásának valamelyes eredménye és termése mutatkozott, akkor ez sohasem történhetett másként, mint azaz, hogy egyetértéssel, együttérzéssel csináltuk nemcsak itt az O. P. szervében, de csináltuk a kerületi pénztárak keretén belül egyetértéssel, megértéssel a munkásbiztosítás nagy munkáját. Nehéz ez a feladat uraim, azért mert sokféleképp oszlanak meg a felfogások, ezt azonban szem elől téveszteni nekünk ma sem lehet. Amíg Magyarországon a munkásbiztosítás szerény keretek között van, a baleset és betegségyezés kérdése körüli kulminál, addig a nyugati államokban a rokkantbiztosítás rég megalakotva, az újabb biztosítási feltételek előkészítve, sőt a legtöbb nyugati államban ma már a munkanélküliség elleni biztosítás kérdését is felvetették. Nálunk Magyarországon szomorú tünet, hogy sok embernek a gondolata talán az, hogy még ezt a munkásbiztosítást, amelyet idáig létre lehetett hozni, még ezt is visszafejlesszék (Úgy van, úgy van!). Ezt a munkásbiztosítást tisztelt uraim visszafejleszteni egyet jelentene azzal, hogy az a jogos elégtelenség, mely a munkásság nagy tömegében kialakult, felszínre kerül, ez a jogos elégtelenség más irányban keresne magának mesgyét és amíg a munkásbiztosítás egyetlen és kizárólagos ellenszerve ma ennek az elégtelenség kitérésének, kockára tenni azt, ami kész, ami van, – bűnös hálátlanság volna mindazokkal szemben, akik ennek az intézménynek támogatására rászorultak. (Helyeslés.)

De tisztelt uram, új fogalmak is keletkeznek a munkásbiztosítás körül, azt mondja az egyik fél, hogy a munkásbiztosítás nem ennek az államnak, nem ennek az ország népének, nem ennek az itteni munkásságnak é« munkaadóinak egyetemes érdeke, hanem kizárólag muri kaadói érdek. Hát talán tisztelt Uraim nem egészen ez a helyzet, mert addig, amíg az összeomló épületek alól építómunkások megcsonkított tetemeit húzzák ki, addig, amíg a transmissió kerek munkáscarokat tép le, addig amíg a mi baleseteink, sérültjeink és járadékosaink egy negyedrésze halálos végű balesetből származik, addig a

munkásbiztosításhoz annak a másik félnek, a munkás-ságnak is van joga és szava (Élénk helyeslés és taps).

A munkásbiztosítást Uraim vagy közösen fogjuk csinálni, egyetértéssel és megértéssel, vagy harccal, de akkor a vesztesek nem a munkások lesznek! (Hosszantartó éljenzés és taps.)

Az intézmény keretébe amikor bejöttünk, mi munkások, kívül hagytuk a szélső felfogásokat. Valljuk ezt ma is, valljuk mindenkor, a törvénynek ezzel a nekünk nem tetsző rendelkezésével leszámoltunk. Ha bent vagyunk, nem ismerünk más feladatot, mint a munkásbiztosítást, annak fejlesztését. De ezt az elemi iskolát mindenki részére ajánljuk, hogy ezt figyelje meg, hogy mindenki tanulja meg, hogy a munkásbiztosításban csak biztosítási érdekeket lehet szolgálni és másokat soha. (Úgy van, úgy van!) Ezeket a szempontokat tartásuk szem előtt, ha terhesek is. Bizony a munkásbiztosítás nagy terheket ró mindenkire, de ne higgyék, hogy ez a nagy teher a munkaadókat érinti, ezek a nagy terhek a munkásokat is érintik. A munkások, akik nemcsak anyagi, de testi és egészségbeli áldozatot is hoznak ennek az országnak termelésénél, az a minimum, amit elvárhatnak Magyarországon munkaadóitól, hogy amikor a támogatásra szorulnak, azok akik munkaerejüket, termelésük előnyeit és javát megkapják, ne rúgják el őket akkor, amikor csonkult kézzel, betegen az utcán fetrengve pusztulnak el (Helyeslés).

Az, ami ebben a biztosításban közös érdek, azt védelmezzük meg közösen, ami ebben a biztosításban felesleges és rossz, azt pusztítsuk ki közösen, egyetértéssel és ne máshol és ne mellékvágányokon és mellékutakon, férfiasan itt a közgyűlésben, az intéző hely keretén belül. (Lelkes éljenzés és taps.)

Azért jöttünk ide, azért küldött ide minket 1,200.000 tag, hogy az ő érdekeiket itt a közgyűlésben védelmezzük meg és fejlesszük. Ha ezek a terhek igazságtalanok, jogosulatlanok, nem helyesen oszlanak meg, a közgyűlésnek a feladata, hogy rámutasson, megmutassa az utakat, amelyen haladni kell, a munka, amit mi végzünk, ennek lesz a biztosítéka és terméke.

Tisztelt Uraim! ne menjünk más területre, az intézmény fejlesztése közös érdek, kritikáját, bírálatát joggal és igazságosan tegyük meg e helyen és ha minden közgyűlési kiküldött élni fog azzal a jogával, hogy az előterjesztett évi jelentés kapcsán el fogja mondani a maga felfogását, bírálatát, hálások leszünk nemcsak mi, de hálások lesznek azok is, akik ebben a biztosításban saját érdeküket, az egészségüket keresik, ha a termékeny munka meg fogja mutatni az utat, amelyen kell haladni a jövőben.

Ezt a munkát szolgáltuk mi, a lelépő igazgatóság. Mikor munkálkodásunk összefoglalt jelentését a tisztelt közgyűlés figyelmébe ajánljuk, arra kérünk ez alkalommal is minden közgyűlési kiküldött urat, hogy a maga felfogása szerint igazságos, jogos kritikával, jogos bírálattal éljen, itt, e helyen mutassa meg, mi a teendő, mutasson rá a hibákra, a fogyatékoságokra, hogy ebből tanuljunk, irányt szabjunk, irányt és tudást merítsünk jövőnk munkálkodásunkra nézve.

Ebben a szellemben üdvözlöm önöket és a tanácskozást megnyitom. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.)

Bejelentem, hogy a m. kir. áll. munkásbiztosítási Hivatal Harkányi József és Halász Dezső min. titkárokkal képviselteti magát.

Fock Géza igazoló bizottsági elnök jelenti, hogy 337 biztosított és 341 munkaadó kiküldött igazoltatott.

A napirend I. pontját – az Évi jelentést – Sarkadi Ignác igazgató érdekes adatokkal ismertette. Rámutatott arra, hogy az O. P. forgatóke nélkül, egy csomó adóssággal kezdte meg működését, s ennek, valamint a közigazgatási hatóságok lanyha támogatásának tulajdonítja a létező bajokat.

Biró Dezső (Budapest) rámutat arra, hogy a munkaadó-érdekeltség a pénztári ügyek intézésénél politikát üznek, ezen kívül a járulékok visszatartásával tűnnek ki. A munkaadók üldözésnek nevezik, ha a pénztár végre-

hajtó útján kéri azt, amit ők régen levontak a munkásaik béréből. Konstatálja, hogy ott, ahol Farkas Elek, mint alelnök működött, a künlevőség az azelőtti évekhez viszonyítva 93%-kal emelkedtek, mert a munkaadók úgy gondolkodtak, hogy legalább ez az egy hasznuk legyen meg Farkas alelnökségéből. Úgy tartja, hogy ez is, de meg az államosítás gondolata is egy műhelyből kerül ki.

Telts Adolf (Makó) úgy tartja, hogy nem is olyan nagy a hátralék, csak a könyvelés rossz az O. P.-nál. Kijavítják a helyi szervek mérlegeit és azokat a kp.-ak megállapításaival szemben redukálják, azáltal, hogy az utolsó 2 hónapi bevételeket nem tüntetik föl. Ezenkívül a legnagyobb hibának tartja, hogy az orvoskérdés még ma is annyira rendezetlen, hogy egy tag egy nap 3 vényt is kaphat.

Spitz Lajos (Budapest) 800,000 kézműiparos nevében beszél, s azokat tekinti a munkásokkal szemben proletároknak. A mi kisiparosaink sokkal szegényebbek, mint a németországiak. A munkásbiztosítást államosítani kívánja, mert csak akkor fogják azt hivatott, a munkaadókkal szemben el nem fogúit tisztviselők el látni. A behajtás könyörtelen, úgy hogy nála minden harmadik héten pontosan megjelenik a végrehajtó. Betegsegélyezési pótadón kívül nem kellene a munkaadóknak még betegsegélyezési járulékot is fizetni.

Farkas Elek: A munkaadók nagy része nincs elragadtatva sem a törvénytől, sem annak a végrehajtásától. Rossz a törvény s rossz az intézmény vezetése. Ezért az intézmény vezetőségével szemben bizalmatlan, mert rossz törvény mellett is jobb eredményeket lehetett volna elérni. A beteg és meggyomorított munkásokat nem akarják megrovidíteni, ezeknek érdekében mindent meg akarnak tenni (Ellentmondások. Nagy zaj.). Rossz az a rendszer, hogy a pénztár a balesetbiztosításnál 20 hónapig előleget a munkaadónak a költségeket s azután 30 nap alatt megkívánja a nagy összegek befizetését. Ez a rendszer gyilkolja a munkaadókat és előidézi a nagy hátralékokat. Rossz az a rendszer, hogy egy igazgatósági ülésen 550 baleset-ügyet intéznek el. Az ilyen sommás elintézésnek könnyen következménye lehet, hogy egy csomó munkás nem kapja meg a magáét, egy csomó meg jogtalan előnyhöz jut. A rendszer hibája az a panasz, hogy a tisztviselői létszám csekély. Rossz a rendszer a tartalékolásnál is. Részletfizetési módszerrel kellene a járulékokat beszedni. A kezelési feleslegek azt mutatják, hogy a vállalati pénztárakat kellene szaporítani. Az autonómiával szemben nem viseltetik nagy lelkesedéssel.

Weltner Jakab (Budapest): A munkaadók azért rajonganak az államosításért, mert a munkásbiztosítás intézéséből ki akarják zárni a munkásokat s a munkások rovására akarják terheiket csökkenteni. A kisiparoságnak 5% haszna volt a munkásbiztosításból, mert a járulékhátralék 55%-ot tesz ki náluk. Államosítás esetén a munkás nem fog rendes járadékot kapni, már pedig csak a munkás tisztességes ellátása vezet az iparfejlődéshez. Az évi jelentés szerint a munkások 80%-a napi 1 K 71 fillér jövedelmet élvez. Nem olyan ellensége Farkas Eleknek, hogy kívánja, hogy ő éljen meg ebből a jövedelemből családjával együtt. A munkásoknak a tisztviselők támogatására nincsen szükségük; az adminisztráció azért rossz, mert mindenbe beleavatkoznak a munkaadók. A vállalati ptáraknál azért nagyobb a táppénz, mert a munkaadó a beteg munkását hazaküldi lefeküdni, a kpnál ellenben munkába zavarják. A Farkasék által hangoztatott rendszerből a munkásság nem kér, hiába járnak el a minisztereknél, a munkásbiztosítás meggyomorítását nem engedik még akkor sem, ha ahhoz egy második fegyveres testőrséget állítanak fel.

Garbai elnök jelenti, hogy 60 közgyűlési kiküldött az alapszabályok 127. §-a értelmében ügyrendi indítványként a folyamatban levő vita elhalasztását és a válsztásoknak elrendelését kéri.

Farkas Elek helyteleníti a vita bezárását, ellenzi a trükkökkel való dolgozást.

Óriási viharban bocsátja az elnök szavazásra az

ügyrendi indítványt, amelyet a közgyűlés egyhangúlag elfogad. Farkas még mindig beszél, de hangja a nagy zajban elvész. Elnök megvonja tőle a szót, elrendeli a szavazást, kiküldi a szavazatszedő bizottságokat s óriási vihar között az ülést a szavazás tartamára felfüggeszti.

A szavazás befejezése után *elnök* megnyitja az ülést:

Kehely Kálmán (Budapest) szólásra emelkedik s pártja nevében óvást jelent be a szavazás elrendelése ellen; azt szabályokba ütközőnek tartja, mert a tárgyalási sorrend nem tartatott be, s a választás a lelépő igazgatóság felmentése előtt rendeltetett el.

Ezek kijelentése után pártjával kivonult az ülés-teremből.

Elnök konstatálja, hogy alapszabályszerűen járt el mikor az ügyrendi indítvány elfogadásával a szavazást elrendelte. A szavazás nem tárgyalási aktus, azt akkor intézi el a közgyűlés, amikor akarja. Erre vall, hogy Koch Károly kiküldött eljárt nála annak megbeszélése végett, hogy 19-én vagy 20-án legyen-e a választás. A bejelentett óvás a jegyzőkönyvhöz fog csatoltni.

Az ülést 20-án d. e. 9 óráig felfüggeszti.

Második nap.

Garbai Sándor elnök az ülést megnyitja.

Horovitz Gábor főleg a baleseti sérültek nagy számával foglalkozik; a rossz balesetvédelem nagyobb pusztítást végez, mint egy véres háború. S a Hivatal mégis akadékoskodik a pénztár balesetvédelmi akciójában. Az iparfelügyelőkre bízott balesetvédelem nem sokat ér. A kutyaszövetség csak kiabál, de ha bent van a ptárban, látja hogy mindazokat meg kell tenni, amit a szabályok előírnak. így tett Farkas Elek is! Vele együtt egy listán választotta a tisztviselőket, vele együtt szavazta meg az orvosi költségeket. Ezeket az urakat máshonnan kipofozták s most idejöttek harcot kezdeni. A munkásság áll a harc elé.

Oregyán J. (Lúgos) kifogásolja, hogy az O. P. egyezségeket köt a kerületi ptarak rovására.

Répics Ferenc (Zombor) elfogadja az évi jelentést. Az államosítás csak azt jelentené, hogy bukott dzsentrik vinnék a munkásbiztosítást.

Gergely Danó (Gyöngyös). Megállapítja, hogy a munkaadók kivonult csoportja nem eléggé felfegyverkezve ment a harcba. Az igazgatóság eddig követett rendszere megfelelő; az ellenpárt államosítási prozódiumból csak azt fogadja el, hogy a járulékok behajtása az állam kezében legyen.

Nem lehet az összes munkaadókat egy kalap alá vonni, amint hogy ők sem vonják a munkásokat egy kalap alá. Megállapítja azonban, hogy van sok szimuláns.

Csapó Sámuel (Bpest) a munkásbiztosítási bíróságok lassú működését teszi szóvá. A budapesti választott bíróságnál 6 hónap, a Hivatalnál 2 év tellik el, amíg egy ügy tárgyalásra kerül. Van 1907-ben történt baleset, amelynek kártalanítása még ma sincsen végleg elintézve. A fővárosi tisztviselők szolgálati pragmatikája 100 %-kal demokratikusabb a ptári tisztviselők szolgálati szabályzatánál. III. osztályú kezelőtiszt még most is sok van, annak ellenére, hogy az ily állás eltörlése régen kilátásba helyeztetett. Nem szabad megakadályozni, hogy a tisztviselők ne valljanak szabad politikai hitvallást. Százezer számra vannak munkások, akik a törvény ellenére még ma sem tagjai a pénztárnak.

Miakits Ferenc (Bpest) felszólítja a munkaadókat, hogy igyekezzenek a saját körükben olyan erkölcsi felfogást teremteni, amely nem enged meg a munkásoktól levont járulékok elsikkasztását. ¼ évenként előre kellene a munkaadóknak a járulékot befizetni.

Zombori Lajos (Makó) kifogásolja, hogy az O. P. elmulasztotta az egyöntetű eljárások ellenőrzését és a kp.-ak tisztviselőinek kellő kioktatását.

Balló Ferenc (Kassa) azt kívánja, hogy a törvény minden más követeléssel szemben elsőbbséget biztosítson a pénztárnak.

Ügyrendi indítvánnyal a vita berekesztetvén, dr. *Szemenyei* Kornél aligazgató reflektál az elhangzottakra.

Garbai elnök visszautasítja Horovitz Gábornak az iparfelügyelők birálatára vonatkozó kijelentéseit.

Ezután az évi jelentést egyhangúlag elfogadja a közgyűlés.

Glaser Gyula felügyelőbizottsági elnök jelenti, hogy a felügyelőbizottság a zárszámadásokat rendben találta, mire a közgyűlés a zárszámadást tudomásul vette, az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak a felmentést megadta.

Garbai Sándor a választás eredményét a következőkben hirdeti ki:

I. Munkaadó igazgatósági tagok:

a) *Gyári csoport:*

1. Lukács József téglagyár Rt. vezérigazgató Budapest (váll. pt.). 2. Dr. Gratz Gusztáv textilgyári kiküldött Budapest (váll. pt.). 3. Dr. Hegedűs Lóránt cukorgyári kiküldött Budapest (váll. pt.). 4. Herz Lajos szalámigyáros Budapest (ker. pt.). 5. Krausz Soma „Globus” nyomdai Rt. v.-igazg. Budapest (ker. pt.). 6. Dr. Goldberger Lajos kékfestőgyári igazg. Budapest (váll. pt.). 7. Dr. Balkányi Kálmán gépgyári kiküldött Budapest (váll. pt.). 8. Hollós Bernát téglagy. felügyelő Budapest (váll. pt.). 9. Rohay Béla M. A. V. titkár Budapest (váll. pt.). 10. Dr. Mautner Aladár M. A. V. segédtitkár Budapest (váll. pt.). 11. Dr. Acél Rezső cipőgyári igazgató Temesvár (ker. pt.). 12. Ifj. Nagy Elek kalapgyártulajdonos Sepsiszentgyörgy (kmp.). 13. Reinhardt Gyula bútorgyártulajdonos Arad (ker. pt.).

b) *Ipari csoport:*

1. Bloch Leó építőmester Budapest (ker. pt.). 2. Fock Géza mázoló-mester Budapest (ker. pt.). 3. Kújnics Gyula sütőmester Losonc (ker. pt.). 4. Szappanos Lajos építész Pozsony (ker. pt.). 5. Zsombor Géza nyomdász Sopron (ker. pt.). 6. Farkas József építész Fiume (ker. pt.). 7. Simon József üveges Kecskemét (ker. pt.). 8. Stefkovics Lajos építész Nyitra (ker. pt.). 9. Varga Gyula kosárfonó Szombathely (ker. pt.).

c) *Kereskedelmi csoport:*

1. Gelléri Mór egyes, igazgató Budapest (ker. pt.). 2. Dr. Csapó Béla szállító Budapest (ker. pt.). 3. Pellet Bertalan Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. igazgatója Budapest (mag. egy.). 4. Goldmann Henrik vasúti hiv. Budapest (váll. pt.). 5. Dr. Walter Gyula takp. elnök Esztergom (ker. pt.). 6. Ferenczy Gyula bankigazgató Kolozsvár (ker. pt.). 7. Bokor Adolf gyógyszer Szeged (ker. pt.). 8. Busztin Salamon vasúti hivatalnok Sopron (váll. pt.).

II. Munkaadó felügyelőbizottsági tagok:

a) *Gyári csoport:*

1. Balassa Árpád közúti vasúti tisztviselő Budapest. 2. Glaser Gyula gépgyári igazgató Budapest. 3. Rózsa Károly gázyári vezértitkár Budapest. 4. Kovács Márton cukorgyári titkár Diószeg.

b) *Ipari csoport:*

1. Schillinger Zsigmond falburkoló Budapest. 2. Székely Sándor szabó Kaposvár.

c) *Kereskedelmi csoport:*

1. Kecskeméti Sándor műszerkereskedő Temesvár. 2. Fenyves Izsó gabonakereskedő Nagybecskerek.

III. A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal bírói osztályának **nem** állandó munkaadó tagjai:

a) *Budapestiek:*

1. Dr. Erős Sándor építőmester. 2. Márkus Jenő székesfővárosi tanácsnok. 3. Pikler Károly ruggyantagyári igazgató. 4. Zádor Arnold fakereskedő. 5. Farkas

Elek a Magyar. Építő Iparosok Országos Szövetségének Igazgatója. 6. Krämer József f. kereskedők egyes, kiküldöttje. 7. Dr. Schreyer Jenő a keresk. csarnok titkára. 8. Dr. Bruckner Károly M. Á. V. fogalmazó. 9. Darvai Rezső M. Á. V. irodakezelő. 10. Grosz Náthán M. Á. V. hivatalnok. 11. Dr. Kiss, János M. Á. V. igazgatóhelyettes. 12. Dr. Szeniczey Akos M. Á. V. fogalmazó. 13. Dr. Pichler Károly a Mohács–pécsi vasút titkára. 14. Conrad Ernő kereskedő. 15. Édeskuthy Jenő kereskedő. 16. Maróthi Fürst Bertalan kereskedő.

Rendes tagok:

b) *Vidékiek:*

1. Braun Jenő bádogos Jászberény. 2. Sztojka László kereskedő Dész. 3. Stern Zsigmond kereskedő szobafestő Szabadka. 4. Wachs Gyula lakatos Szolnok. 5. Bodrog Mór téglagyáros Bácsotolya. 6. Balló Ferenc kályhagyáros Kassa. 7. Dr. Gartner Henrik köznevelési főosztályvezető Losonc. 8. Kollarics Ferenc köznevelési irodafőnök Miskolc. 9. Kovács Bálint seprűgyáros Újvidék. 10. Marik Ernő magnezitipar rt. igazgatója Hisnyóvíz. 11. Móric Sándor Téglagyáros Szombathely. 12. Tátray Sándor vasgyáros Nagyvárad. 13. Vig Gyula fűrészgéáros Szolnok. 14. Dobler Egon vitorlavászongyári irodafőnök Pozsony. 15. Fürstner Rezső petróleumgyári hivatalnok Orsova. 16. Grosz Adolf bútorgyári pénztáros Ungvár. 17. Hegedűs János cukorgyári előmunkás Kaposvár. 18. Vári Rezső cukorgyári pénztáros Szerencs. 19. Józsa Gábor gépgyári titkár Kécskés. 20. Krieger János üvegyári tisztviselő Zayugróc. 21. László Béla textilgyári hivatalnok Rózsashegy. 22. Lichtenstein Bertalan erdőkezelő József gőzfűrész. 23. Paucz Lajos dinamitgyári gondnok Zúrány. 24. Palfcz Károly erdőipari hivatalnok INagyalmács. 25. Sztudinka Ferenc zománccsüveggyári főkönyvelő Losonc.

Biztosított igazgatósági tagok:

Ipari csoport:

1. Csepely László, asztalos (ker. pt.), Arad. 2. Kalmár Henrik, korrektor (ker. pt.), Pozsony. 3. Kardics Kálmán, sütő (ker. pt.), Budapest. 4. Kitajka Lajos, szabó (ker. pt.), Budapest. 5. Pelle János, kőműves (ker. pt.), Nagyvárad. 6. Pozsgai Ferenc, ács (ker. pt.), Pécs. 7. Száraz János, asztalos (ker. pt.), Kassa. 8. Szekulics Jakab, kőműves (ker. pt.), Szabadka. 9. Újhelyi Ferenc, kőműves (ker. pt.), Kolozsvár.

Gyári csoport:

10. Bognár József, raktár-m. (váll. pt.), Budapest. 11. Brabant Ferenc, vasöntő (váll. pt.), Budapest. 12. Czédli István, asztalos (ker. pt.), Budapest. 13. Frank Ferenc, vasesztergályos (váll. pt.), Kécskés. 14. Fűrész Gyula, nyomdász (ker. pt.), Sopron. 15. Geisztlinger Ferenc, nyomdász (ker. pt.), Temesvár. 16. Kozma A. Lajos, asztalos (ker. pt.), Debrecen. 17. Mikáits Ferenc, lakatos (ker. pt.), Budapest. 18. Papp Kálmán, gyári munkás (váll. pt.), Hatvan. 19. Terelmes Károly, bádogos (váll. pt.), Kistarcsa. 20. Tóth József, vasesztergályos (váll. pt.), Budapest. 21. Vanczák János, lakatos (ker. pt.), Budapest. 22. Werner Jenő, nyomdász (ker. pt.), Budapest.

Kereskedelmi csoport:

23. Buchinger Manó, hivatalnok (ker. pt.), Budapest. 24. Fülöp István, kárpitos (váll. pt.), Fiume. 25. Garbai Sándor, hivatalnok (ker. pt.), Budapest. 26. Horvitz Gábor, hivatalnok (ker. pt.), Budapest. 27. Jársai Samu, hivatalnok (ker. pt.), Budapest. 28. Peidl Gyula, hivatalnok (ker. pt.), Budapest. 29. Rudas Sándor, hivatalnok (ker. pt.), Győr. 30. Weltner Jakab, hivatalnok (ker. pt.), Budapest.

Biztosított felügyelőbizottsági tagok:

Ipari csoport:

1. Csorvási Jenő, cipész (ker. pt.), Marosvásárhely. 2. Lázár Dezső, nyomdász (ker. pt.), Szombathely. 3.

Schwartz Árpád, nyomdász (ker. ipt.), Miskolc. 4. Tóth Gusztáv, kőműves (ker. pt.), Nagykároly.

Gyári csoport:

5. Grünbaum Miksa, nyomdász (ker. pt.), Budapest. 6. Lerner Dezső, nyomdász (ker. pt.), Budapest.

Kereskedelmi csoport:

7. Dincser István, hivatalnok (ker. pt.), Budapest. 8. Drahovszki Antal, hivatalnok (ker. pt.), Budapest.

A magyar kir. Állami Munkásbiztosító Hivatal bírói osztályának nem állandó biztosított tagjai:

A fővárosból:

1. Adler Dezső rézöntő, Budapest. 2. Bogár Ignác nyomdász, Budapest. 3. Borbély László szűcs, Budapest. 4. Csapó Samu lakatos, Budapest. 5. Fleischer Dávid asztalos, Budapest. 6. Gázso Antal kőfaragó, Budapest. 7. Glück Armin szabó, Budapest. 8. Günther Péter cipész, Budapest. 9. Gyulai József üveges, Budapest. 10. Kalafut János bőröndös, Budapest. 11. Kék József gyári munkás, Budapest. 12. Kollin Zsigmond nyomdász, Budapest. 13. Kovács Károly kádár, Budapest. 14. Malasics Géza szerelő, Budapest. 15. ördögh József sütő, Budapest. 16. Paulovits Károly mintaasztalos, Budapest. 17. Propper Vilmos szabó, Budapest. 18. Ratulovsky Antal gyári munkás, Budapest. 19. Schaffer Károly paszományos Budapest, 20. Schwarz Gábor szabó, Budapest. 21. Stiller József paszományos, Budapest. 22. Sütő József kőműves, Budapest. 23. Vidovics Lajos lakatos, Budapest. 24. Virág Sándor cipész, Budapest. 25. Wurstler István könyvkötő, Budapest,

A vidékről:

26. Bedé László gyári munkás, Szolnok. 27. Boer Ferenc kőműves, Marosújvár. 28. Cárak János szabó, Kolozsvár. 29. Debreceni Sándor szabász, Zsolna. 30. Karlovics József nyomdász, Zalaegerszeg. 31. Kiss János előmunkás, Zúrány. 32. Körtö Lőrinc gyógyszerész, Nagyikinda. 33. Laki János napszámos, Kaposvár. 34. Lefkovics Vilmos hivatalnok, Debrecen. 35. Marjánovics István nyomdász, Nagybecskerek. 36. Malbaszky Milán mérnök, Makó. 37. Mathäusel Lajos üvegfüvő, Zayugróc. 38. Matlekovics Pál kádár, Borosbesenyő. 39. Metzler Alajos rézműves, Botfalva. 40. Misula Miklós szabász, Trencsén. 41. Müller Gáspár szabó, Újvidék. 42. Ónodi István előmunkás, Gács. 43. Pávler Branko nyomdász, Nagyikinda. 44. Ifj. Paulik András ács, Szolnok. 45. Rozsos József lakatos, Moson. 46. Sametz János gépész, József-gőzfűrész. 47. Szadlán Ciril előmunkás, Nagyszombat. 48. Treiner Károly szövőmester, Szentgotthárd. 49. Vegyelek János asztalos, Újvidék. 50. Zangár Frigyes nyomdász, Segesvár.

Az alapok elhelyezésének módosítási tárgyában Lilkő Alajos főszámtanácsos előterjesztésére vita nélkül a következő határozatot hozta a közgyűlés:

A közgyűlés tudomásul veszi a betegségélyezési és balesetbiztosítási tartalékalapok kezelésére és elhelyezésére vonatkozó jelentést és elrendeli, hogy a baleseti tartalékalapok kamatjévedelmeinek javára mutatóközlöny 359.296 K 69 f és a baleseti késedelmi kamatszámra javára kimutatott 17.661 K 66 f, azaz összesen 376.958 K 37 f 1912. évi december hó 31-ével a felmerült költségek, illetőleg az egyes ágazatokat közvetlenül megillető kamatösszegek arányában a baleseti ágazat tartalékalapjaira, és pedig: 294.246 K 76 f a baleseti tartalékalapra (ágazat) és 82.711 K 61 f a tőkefedezeti tartalékalapra (ágazat) vitessék át.

A múlt évi közgyűlésnek a zárószámadás szerint megállapított, de készpénzben vagy értékpapírokkal nem helyezett baleseti tartalékalapok kamatoztatása tárgyában hozott határozatát a közgyűlés – az igazgatóság 46.781/913. sz. határozata 4. pontjának megfelelően – kiegészíti azzal, hogy a baleseti ágazat tartalékalapjait megillető kamatokat fedezi a késedelmes befizetett, illetve beszállított balesetbiztosítási járulékok után a késedelmes munkaadókra és kerületi munkásbiztosító

pénztárakra kirótt késedelmi kamatokból, ha pedig ez teljesen nem fedezné a tartalékalap kamatkövetelését, akkor a fedezetlen kamatkülönbözet a többi baleseti költségekkel együtt a baleseti munkaadók összességére kirovandó, illetőleg közöttük felosztandó.

A baleseti tartalékalapokat illető kamatok a balesetbiztosítás két ágazatában külön-külön állapítandók meg és az egyes ágazatokban külön számolandók el.

A baleseti munkaprogramra tárgyában Somló Jenő titkár előadása alapján a következő határozat hozott:

A közgyűlés az üzembesorozó tanács működésével záró költségekre 1913. évre az előirányzott 13.000 koronányi összeget a baleseti kezelési költségek terhére ezennel megszavazza és jóváhagyólag tudomásul veszi, hogy ennek reményében az igazgatóság ezt az összeget a felmerülő szükséghez képest már is igénybe vette.

Ez a határozat jóváhagyás végett a magyar kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatalhoz felterjesztendő.

A közgyűlés tudomásul veszi, hogy az üzembesorozó tanács 1914. évi működésével felmerülő költségek az 1914. évi költségeloirányzat főösszegében szintén bennfoglaltatnak.

Tudomásul veszi továbbá a közgyűlés, hogy a balesetelhárítás céljaira az 1913. évre előirányzott 109.800 korona engedélyezésére vonatkozó közgyűlési határozatot az Állami Munkásbiztosítási Hivatal megsemmisítette.

A lényegileg azonos célt szolgáló új üzembesorozási munkák ellátására ennél fogva a közgyűlés 96.800 koronát engedélyez úgy, hogy ez az engedélyezett költség a baleseti számla terhére kezelési költségként számolandó el és engedélyt ad arra, hogy abban az esetben, ha ez a hiteltétel az 1913-ik év végéig a jelzett célra teljes összegében felhasználható nem volna, a fel nem használt összegek folytatólag 1914. évi március hó 31-ig legyenek igénybe ehetők.

A munkáskórház ügyében Dr. Hahn Dezső főorvos előterjesztésére a következő határozat hozott:

A közgyűlés elhatározza, hogy a munkáskórház vízvezeték, légszusz, csatornázás és fűtővezeték berendezési munkálataira, továbbá a munkáskórház felszerelési költségei kiegészítése céljaira az Országos Pénztár betegsegélyezési tartalékalapjából a m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal jóváhagyásával 20.000 korona kölcsönt vesz fel; ezen kölcsön az előző közgyűlés által elfogadott és a m. kir. Állami Munkásbiztosító Hivatal részéről 5230/1913. számú leiratával jóváhagyott 305.000 korona kölcsön kiegészítése gyanánt tekintendő, utána az Osztrák-Magyar Bank mindenkori váltóleszámitási kamatlábnál $\frac{1}{2}$ -%-kal alacsonyabb, de legfeljebb $4\frac{1}{2}$ %-os kamatot fizet és ezen kölcsönt 15 éven belül egyenlő részletekben a kórház rendes bevételeiből törleszti.

Elnök az ülést délután 3 óráig berekeszti.

Délután:

Az ülést Lukács József alelnök nyitja meg.

Az Orsz. Pénztár 1914. évi költségvetését Lükő Alajos főszámtanácsos terjesztette elő. Wolf Gyula (Komárom): Indítványozza, hogy a költségvetés vegyes rovata 30.000 koronával emeltessék oly célból, hogy ebből a többletből 25.000 korona családi pótlék fedezésére, a többi pedig a Röntgen felszerelés költségeire fordíttassék.

Haller (Temesvár), Szappanos Lajos (Pozsony) és Klein István (Munkács) pártolják az indítványt.

Weltner Jakab (Bpest) kifogásolja, hogy a költségvetéseket a Hivatal későn hagyja jóvá s ezért az intézmény egy évig mindig bizonytalanságban van. Az állam igyekszik a munkásbiztosítás terheit magától elhárítani s az igazgatóság nem kellő erélylyel követeli az állam hozzájárulását. Kívánja, hogy a közgyűlés utasítsa az igazgatóságot, hogy esetleg per útján kényszerítse az államot kötelezettségének teljesítésére. A családi pótlékot csak a 2600 korona fizetésig szavazza meg.

Lázár Dezső (Szombathely): Csatlakozik Weltner indítványához.

A közgyűlés elfogadja az 1914. évi költségvetést azzal, hogy annak „vegyes” tételét felemeli oly összeggel, amely megfelel az 1912:XXXV. t.-c. rendelkezése és szelleme szerint kiutalható családi pótléknak, amelyet egyébként csak a 2600 kor. fizetésig engedélyez. Kimondja egyben a közgyűlés, hogy ha az állam az előirányzott költségek egy részét nem vállalná, az át nem vállalt költségeket egyelőre a kezelési számlára előlegezi, de fentartja magának a jogot, hogy a különbözetet a törvény 115. §-ában foglalt rendelkezés alapján szükség esetében magának biztosítsa.

Dr. Tóth Kálmán titkár előterjeszti a gyógyászati segédeszközök 3 éves szállításának biztosítására vonatkozó igazgatósági javaslatot, amely alapján a közgyűlés a kötözőszerek szállítását Budapesten a Schottola és a Richter cégeknél, a vidéken pedig a Salvátor és a Richter cégeknél; a tapaszok szállítását Filó János gyógyszerésznél, a gazekek szállítását az Egyesült wernstadti és győri textilipar r.-t.-nál; a betegápolási cikkek szállítását Budapesten a Glória és a Hungária kötszergyáraknál, a vidéken a Salvátor és a Glória kötszergyáraknál; a sérvkötészetű árukat Budapesten a Magyar orvosi műszertárnál és a Keleti cégnél, a vidéken pedig a Magyar Orvosi műszertárnál és Garai cégnél; az optikai szükséglet szállítását Budapesten a Juszt Ferenc cégnél, a vidéken Juszt és Sandberg és a Kecskeméti cégeknél; az orthopédiai szükséglet szállítását Budapesten a Fischer és a Garay cégeknél, a vidéken pedig a Fischer és a Neuman cégeknél biztosítja.

Dr. Tóth Kálmán titkár fürdőszereződéseket terjeszt elő.

Székely Sándor (Kaposvár). A központi beutalás nem veszi figyelembe a geográfiai helyzetet és nem kellően ellenőrzi a fürdőket. A Balaton mentén üdülőtelepet kellene létesíteni.

Klein Jenő (Szeged) : Utasíttassék az igazgatóság, hogy a legközelebbi közgyűlés elé egy tüdőbeteg-szanatórium felállítására tegyen részletes előterjesztést.

Fleischer Dávid: Házi kezelésben kívánja a sanatóriumokat.

Több felszólalás után a közgyűlés szerződést kötött: Csiz, Gleichenberg, Karlsbad, Málnás, Tárcsa, Trencsenteplac, Hévíz, Ujvidék, Lipik, Korond, Szováta és Icici fürdőkkel, továbbá a rákospalotai alkoholelles szanatóriumokkal.

Peidl alelnök elnöklete alatt hozzászólások után az alapszabályok 36. §. 2. bekezdését a következőképpen módosították :

A helyi pénztárnál eszközölt befizetések mindenkor azon biztosítási ágazatban fennálló legrégebb tartozásra számolandók el, amely biztosítási ágazat javára a fizető a fizetést teljesíteni kívánja. Ha ez a körülmény a küldeményből nem állapítható meg, végleges elszámolás előtt a fizető kívánása megfelelően tisztázandó.

A 73. §. 2-ik bekezdése így módosított:

„A befizetett összegek elszámolására nézve a 36. §. 2. bek. irányadó.

A 185. §. akként módosított, hogy az évi fizetéssel alkalmazottak tagjai a nyugdíjintézetnek.

A 211. § a következő szöveggel egészített ki:

„A helyi pénztárak főorvosa az önkormányzati szerveknek hivatalból tagja és a biztosított tagok egészségügyi ellátását illető kérdésekben előadói és tanácskozási joggal bír.”

A nyugdíjalapszabályok 2. §-a a következő szövegben fogadtatott el:

„Az előző szakaszból kifolyólag a nyugdíjintézet tagjai:

1. az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár, a kerületi munkásbiztosító pénztárak és a magánegyesületi betegsegélyző pénztárak tisztviselői és szolgálói;

2. az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár, a kerületi munkásbiztosító pénztárak, a magánegyesületi betegsegélyző pénztárak és a vállalati betegsegélyző pénztárak orvosai;

ha megállapított rendes évi fizetésben vagy javadalomban részesülnek és nyugdíjintézeti kötelezettségeik szabályszerűen teljesítenek.

Oly alkalmazottak, akiknek rendes fizetésük, illetve javadalmuk nincsen, hanem csak a teljesített munka arányában díjaztatnak, a nyugdíjintézet kötelekébe nem tartoznak és tagokul fel sem vehetők.”

Ezen kívül az 51. § oda módosított, hogy a nyugdíjszervek azonnal megalakuljanak.

A kellő időben érkezett indítványok közül a családi pótlékra vonatkozók elintéztést nyertek a költségvetéssel, a többi pedig, nem a törvény revíziójára vonatkozók, az igazgatóság hatáskörébe utaltattak.

Peidl alelnök rövid beszéd kíséretében az ülést berekesztette.

Az O. P. új **igazgatóságának megalakulása** vasárnap történt meg. Egyhangú közfelkiáltással Lukács Józsefet választották meg elnöknek, aki az elnöki székbe a következő beszéddel foglalta el:

Lukács József: Tisztelt Igazgatóság! Mélyen tisztelt Uraim! Hálatelt szívvel, elfogódva köszönöm meg Önöknek azt a nagy bizalmat és tisztséget, amellyel kitüntettek. A rosszul alkalmazott szerénység nagyon gyakran az ellenkező hatást váltja ki és azért nem is akarok élni vele ez alkalommal. Három esztendei becsületes munkássággal tudom, hogy némi jogcímet szereztem elismerésükre, de azért ezt a bizalmat mégis csak előlegezettek kell tekintenem, mert nagyon jól tudom, hogy most már sokkal súlyosabb és nehezebb terhek várnak reám. Tudom és érzem, hogy egy Garbai Sándort váltok fel az elnöki székben (Éljenzés.), aki bámulatos akaraterejével és példás neutralitásával mindnyájunknak a csodálkozását vonta magára, tekintet nélkül arra, hogy bármilyen világnézetet vallunk különben.

Igen tisztelt Igazgatóság! Három év hosszú idő és ezalatt az idő alatt két oly kiváló, de extrém politikai pártállású férfiú között, mint Garbai Sándor és Peidl Gyula között működve, jól lehet voltak is közöttünk nézeteltérések, ezek azt a harmóniát, ami közöttünk volt, soha meg nem bénították. Azért engedjék meg, hogy az önök színe előtt hálatelt szívvel és melegen köszönjem meg ennek a két férfiúnak azt, hogy ők voltak azok, akik megtestesítették bennem azt a meggyőződést, hogy a munkásbiztosítás ügyét szolgáljuk, azt előbbrevinni csak vállvetett erővel és nagyon gyakran sok mindenféle szubjektív érzés leküzdésével lehet, (úgy van, úgy van!)

Uraim! A militans szocializmus és a militans kapitalizmus fegyvereit ennek az intézménynek az előcsarnokában le kell rakni, itt ezen a csatatéren ilyen fegyverekkel csatát nyerni nem lehet. (Úgy van, úgy van!)

Uraim! Nem akarom az Önök szíves türelmét igénybevenni azzal, hogy a jövő feladatait vázoljam, hisz e most lezajlott közgyűlés elég pregnáns formában tárja elénk. Feladatunk az, hogy szigorú és kérlelhetetlen takarékossgal a lehető legintenzívebben valósítsuk meg a munkásbiztosítás és az országos pénztár egyedüli és legfőbb célját: a beteg munkás egészségének és az egészséges munkás életének fentartását. (Éljenzés.) Uraim! Ezelőtt három esztendővel itt ezen a helyen tettem önök előtt fogadalmat, hogy a munkásbiztosítás ügyét, mint annak hü katonája fogom szolgálni. Nyugodt érzéssel és felemelt fővel mondhatom, hogy ezt az ígéretet be is váltottam. Arra kérem önöket, higgyenek nekem továbbra is és segítsenek engem továbbra is azzal a szeretettel, amelyet eddig életemben a legnagyobbra tartottam. (Lelkes éljenzés és taps.)

Ezután közfelkiáltással a biztosított alelnökül *Garbai Sándort* választották meg, aki megköszönvén a beléje helyezett bizalmat csak azt kívánta megjegyezni, hogy az akar maradni a jövőben is, aki eddig volt.

Munkaadó alelnökül *Rohay Bélát* (Máv. titkár) választották meg közfelkiáltással.

Rohay, Béla: Igen tisztelt Igazgatóság! Ha a közfelkiáltással megválasztott elnök úr méltán hivatkozott a szerénységre, mennyivel inkább kellene nekem szerénynek lennem és nem is szabadna felszólalnom, ha-

nem hálás köszönetemet egy meghajlással kellene kifejezmem. Ha ezt mellőzöm és néhány szóra türelmüket igénybe veszem, méltóztassék ezért megbocsátani, mert ez a nap rám nézve sokkal jelentősebb, semhogy azokat az érzelmeket, amelyeket keblemben érzek, el tudnám hallgatni. Egészen váratlanul történt ez az esemény életemben, amennyiben az igazgatósági tagságra való jelölésemről is csak utólag értesültem, annál is inkább nem számíthattam erre a kitüntetésre, aminek magyarázatát semmi másban nem tudom találni, mint abban a közhivatali működésben, amely hátam megett áll és ahol teljes erővel igyekeztem azon, hogy ott a közügyben lelkiismeretesen teljes meggyőződésem szerint megtegyem azt, amit Isten kegyelméből megtennem lehet.

Egészen új munkakörbe és még sem egészen új munkakörbe fogok belépni; amint méltóztatnak tudni, a magyar államvasutak vállalati pénztárának elnöke vagyok, ismerem azokat a hiányokat, amelyek mindkét részről a törvény módosítása tekintetében fennforognak és annak dacára, hogy tudom, hogy nagyon nehéz és fontos munka vár az Országos Pénztárra, a törvény módosítása tekintetében esetleg változások előtt fogunk állani, mindazonáltal azt hiszem, hogy azzal a lelkiismeretességgel, amellyel eddig dolgoztam, ezt a munkát bátran magamra vállalhatom. Kérem önöket, hogy az Önök előlegezett bizalma továbbra is előlegezett bizalomként rendelkezésemre álljon és méltóztassanak engem abban a felfogásban támogatni, amely felfogásomat röviden a következőképp jelzem:

A törvényhozó maga sem tudja, amikor egy törvényt megalkot, hogy annak kihatása jobbra és balra minő magas hullámokat fog verni. Én azonban azt hiszem, hogy minden törvényhozónak a lelkében egy titkos érzélem és gondolat él és ez nem lehet más, mint a közjónak önzetlen, valóságos, igazi és törvényes szolgálata és érvényesítése. Eppen ezért minden törvényben, minden helyesen gondolkodó ember elsősorban ezeket az intenciókat keresi és ha keresi, meg is fogja találni, mert hogyha nem találna meg abban a mértékben ezeket az intenciókat, amennyiben keresi, minden erejével oda fog hatni, hogy ezeket az intenciókat a köz javára a maga részéről csekély tehetségével érvényesítse és győzelemre vezesse.

Uraim! Általános emberi felfogás szerint a társadalmi osztályok között annyiféle különbségeket szoktak megállapítani és sajnos ezek a különbségek azoknál az embereknél, akik a dolgok erkölcsi mélyére nem tudnak hatolni, nagyon gyakran az ügynek, még a legszenvedélyesebb ügynek is hátrányára válik. Méltóztassanak megengedni, hogy annak a felfogásnak adjak kifejezést, hogy munkaadó és biztosított csak egy osztály lehet és. pedig etikai és erkölcsi szempontból különösen akkor, amikor feladatát csakis abban az egyben és semmi másban nem tűzheti ki maga elé, hogy mindenféle egyéni, tárgyi és személyi momentumokat félretelve, ennél az asztalnál, ennek a szent ügynek szolgálatát akarja előmozdítani. Hogy mi az a közös és szent ügy, azt az urak jobban tudják, mint én, hiszen dolgoznak és fáradoznak érte. Azt is tudjuk, hogy önmegtartózkodás nélkül ezekben a közös ügyekben valódi eredményeket elérni nem lehetséges. Az a véleményem, hogy aki ennek az ügynek a szolgálatában áll, az első sorban tagadja meg egyéniségét bizonyos határig, addig a határig, ahol az ő egyéni felfogása, a köz felfogásával ellentétbe jöhet. Itt mindenki tartozik magát a közös célnak szolgálatába alárendelni és ennek a közös célnak szolgálatában legjobb tudása és lelkiismerete szerint kötelességét teljesíteni.

Én így fogom fel kötelességem, hogy mennyire fogom tudni teljesíteni, az egészen más kérdés. Ennél kérem, hogy beszéljünk s cselekedjünk úgy, ahogy a lelkiismeretünk diktálja és akkor egyek leszünk gondolatban és cselekedetben. (Lelkes éljenzés és taps.)

Az igazgatóság után a felügyelőbizottság alakult meg. Elnökül közfelkiáltással *Lerner Dezsőt*, alelnökül ugyancsak közfelkiáltással *Glaser Gyulát* választották meg.

Dr. Guttman Henrik.

SZEMLE.

A lakásügy állása és haladása Magyarországon az utolsó három évben.

Ferencet Imre ily című könyvéből a fővárosi lakásviszonyokra vonatkozó részszel ezúttal csak röviden fogunk foglalkozni, minthogy ezek az adatok már jórészt ismeretesek és csak a legújabb fejlemények ismertetésére szorítkozunk. A mind tűrhetetlenebbé váló lakásuzsora és lakásártalmak ellen Budapest népe két speciális fegyverrel: a *lakásbojkottal* és a *lakósztrájkjal* vette fel a küzdelmet. E mozgalmak 1909 február 1-től 1912 február 1-ig tömegesen léptek fel és elvtéve még ma is előfordulnak. A főváros is korlátot igyekezett emelni a folytonos lakbéremelésnek és szünet nélküli felmondásnak az új (1909. évi) lakbérleti szabályrendelet segítségével. Azonban mindez aránylag keveset használt avval a körülménnyel szemben, hogy 1912 derekán teljes pangás állt be az építkezésben. „*Dacára a főváros és az állami nagyarányú lakásépítő akciójának, a lakásínség még csak említésre méltó mértékben sem csökkent, pedig az általános zsúfoltság korlátozásához még hozzá sem fogtunk.*”

Nézzük meg, hogy állunk a vidéki városokban. Talán még rosszabbul, mint a fővárosban. „A külterjesebb építkezési módot és a szabad külterületek közelségét még igen sok helyen ellensúlyozza a csatornázás és az egészséges ivóvíz hiánya, az útkészítés kezdetlegessége, a házépítésnek átszármasztott és részben az új építkezésnél is megismételt ártalmi, végül a lakosság alacsonyabb kultúrája”. Kevés oly vidéki városunk van, amelyben a lakástermelés lépést tartott a lakosság szaporodásával. A lakástermelés főképen az iparosodó közepes nagyságú városokban és részben teljes, részben bizonyos kategóriák (Kecskeméten 2-3 szobás lakások) tekintetében mutatkozott lakáshiány.

A lakásbérek vidéken nagyobb mértékben emelkedtek az utolsó három évben, mint a fővárosban és ma már egyes városokban a fővárosiakkal vetekszenek. Feltűnő magas lakbéreket mutatnak különösen az egy és kétszobás lakások tekintetében a következő városok: Temesvár, Debrecen, Lúgos, Nagyvárad, Déva, Gyergyószentmiklós, Zólyom, Miskolc, Győr, Fogaras, Hátszeg, Szolnok, Igló, Arad, Vác, Tolsva. Míg a nagyobb iparosodó városokban a bérlakás a túlnyomó lakásforma, tehát ezekben a munkáslakosság átlagos lakbéreiről van szó, a kis városokban főleg a polgárok, tisztviselők bérlakásairól lehet szó, kivéve azt az esetet, hogy egy-két nagyobb ipari vállalat (mint pl. Zólyomban) fokozza a bérlakások iránti keresletet. Igen drágák a bányavárosok lakásai; de kevés az olyan mezőváros is, ahol az egyszobás lakás ára 100-200 K, a kétszobásé 200-300 K ne volna.

A lakások minőségére vonatkozó adatok még szomorúbb képet mutatnak. A legtöbb városban hiányzik a csatornázás és így rossz a talajvíz levezetése és a lakások nedvesek. A régi városokban sok dűledező, sötét, az egészségre ártalmas házat lehet találni. Pécs beépített területeinek 30 százaléka egészségtelen, kis, nedves, sűrűn összezsúfolt, 20-30 négyzetméteres telkeken épült házakból áll. A nagyszámú építési ártalmon kívül sok városból lakászsúfoltságot is jelentenek. Így Nagyváradon meg lett állapítva, hogy az 1-2 szobás lakásoknak 48 százaléka túlszúfolt. *Újpesten a lakások 90 százaléka túlszúfolt (9000 tízezer közül).* Selmecbányán a lakások 50 százaléka, Rimaszombaton 30 százaléka, Medgyesen 25 százaléka zsúfolt.

Ami a gyárak és bányák munkáslakás viszonyait illeti, a munkáslakások a legtöbb telepen nem jóléti intézmények, hanem nélkülözhetetlen üzemi berendezések, amelyek híján a vállalat nem kaphatna munkást 1911-ben az iparfelügyelet alá tartozó 13.794 telep közül 4149 telepen 20.037 család kapott lakást; továbbá közös hálótermekben 1937 telepen 25.747 hálólhely állott a munkások rendelkezésére. Ezek azonban sok telepen erős kifogás alá esnek.

A *Rimamurány-Salgótarjáni* Vasmű Részvénytársaság egyike azon nagy iparvállalatainknak, amely az üzemi lakásviszonyok javítására nagy gondot fordít és mintaképpen szolgálhatna e tekintetben. A m. kir. állami vasgyáraknál foglalkoztatott munkások lakásviszonyai szintén kielégítők. A Máv. gépgyára 1909-ben Budapesten létesített mintaszerű munkástelepet 657 lakással. Magyarország egyik legnagyobb és legszebb munkástelepe a m. kir. vasgyáré Diósgyőrött.

Kielégítően történt gondoskodás a munkások lakásügyéről az állami szénbányák mellett is. A magánbányatársaságoknál újabban szintén javulás konstatalható.

Egyes városok bizonyos nagyobb számú esztendőre szóló községi pótdómentességgel igyekeznek az építkezést föllendíteni; másutt a községi telkek jutányos átengedéseivel.

Közhasznú munkásházépítő részvénytársaságok városi támogatással Pozsonyban, Debrecenben és Fiúméban működnek.

Ferencki könyve elsőrendű forrásmunka.

Az őrlési forgalom Janus-arca.

A Szociálpolitikai Szemle december 5-iki számában dr. Vajda Mihály lapidarisan jellemzi az agrárius vámpolitikai argumentációnak logikátlanosságát, midőn kipécézi azt az agrárius tanítást, hogy a vámvédelem, mely nem oka a drágaságnak, mégis emeli a termény- és állat-árakat. Annál meglepőbb, hogy ugyanabban a cikkben az őrlési forgalmat illetőleg ugyanolyan logikátlan merkantilis okoskodással találkozunk. Az egyik oldalon azt olvassuk, hogy „az őrlési forgalom sem kell az agráriusoknak, mert a kereskedelem arra használta az őrlési forgalmat, hogy a budapesti raktárakban nagy mennyiségű olcsó balkáni búzát halmozott össze a gabona árának leszállítása érdekében.” Eszerint tehát az őrlési forgalom a búza ár lenyomását eredményezte. A cikk végén azonban hivatkozás történik arra, hogy statisztikai adatok igazolják, hogy „miként emelte az őrlési forgalom a liszt árát.” Bajos dolog, logikai összhangba hozni, hogy a mi a búza árát lenyomta, egyúttal a liszt árát emelte. E tekintetben tehát a merkantilis logika kevésbé különbözik az agráriustól, amint azt egyébként éppen az őrlési forgalom ügyében lépten-nyomon tapasztalni. Pedig azt a közgazdasági helyes tételt, hogy minden védővámrendszernek szükségszerű kiegészítése a kikészítési eljárás, másképp is lehet igazolni, mint proteusi logikával. Az őrlési forgalomnak ugyanis szükség szerint kettőnél több Janus-arcot is adnak: az agráriusokkal szemben úgy tüntetik fel, hogy a búza árát emelte vagy legalább is támasztotta; a fogyasztással szemben úgy, hogy a drágaságot enyhítette, olcsóbbá tette a kenyeret; az „illetékes tényezőkkel” szemben ellenben úgy állítják be, hogy a lisztárakat emelte, tehát a malomipar egyetlen támasztéka volt.

Mivel azonban az a kérdés, vajon volt-e hatása

az őrleési forgalomnak és milyen, sem agrárius, sem merkantil logikával el nem intézhető, hanem csak elfogulatlan vizsgálódással, legyen szabad néhány megjegyzéssel rámutatnom ezekre a logikai ellenmondásokra. Ha igaz lehetne, hogy az őrleési forgalom a búza árát nyomta és egyúttal a lisztét emelte, akkor ez az intézmény kettős ártalom lett volna: mert akkor egyrészt a termelőt céltalanul károsította, másrészt a fogyasztót is, és akkor igazán megérdemelte, hogy eltöröljék. Csakhogy ilyen hatása sem nem lehetett, sem nem volt. Hogy milyen hatása volt, illetőleg nem volt az őrleési forgalomnak, az mint speciális szakkérdés, nem tartozik ide, azt más helyütt több ízben kifejtettem. Itt csak annak az egy rövid bizonyításnak kérek helyet, hogy az őrleési forgalom éppen nem emelte a lisztárakat. Ha ugyanis a lisztárak alakulását egybevetjük a búzáéval, azt találjuk, hogy

az őrleési forgalom előtti időben

a nullás-liszt és a 7-es ill. 4-es kenyérliszt drágább a búzánál

	ft.-tal	ft.-tal
1882-ben	10.12	4.20
1883-ban	9.66	4.20
1884-ben	10.61	3.80
1885-ben	8.82	3.50
1886-ban	7.77	3.55
1887-ben	7.17	4.10
1888-ban	7.34	3.40
1889-ben	6.94	3.70
1890-ben	6.67	4.40

az őrleési forgalom idején pedig

1891-ben	6.31	4.00
1892-ben	5.97	4.10
1893-ban	6.01	3.10
1894-ben	5.28	3.00
1895-ben	4.96	2.80
1896-ban	4.95	2.85
1897-ben	6.72	4.55
1898-ban	6.84	4.65
1899-ben	6.25	3.75

Látnivaló, hogy az őrleési forgalom idejében a legfontosabb lisztfajták árai, akár az őrleési forgalom irányította az áralakulást, akár más tényező, egész 1896-ig s ü l y e d ő irányzatúak és csak az utolsó három évben emelkednek – de akkor sem az őrleési forgalom, hanem az 1897/8-i rossz termések hatása alatt.

Az igazság úgy látszik sem nem agrárius, sem nem merkantil.

Dr. Gartner Henrik.

Adóreform és osztálytagozódás.

Szende Pál ilyen című értekezése a magyar adórendszer és ennek legújabb, részben megvalósult, részben egyenlőre szerencsésen elkerült „refom”-jait illeszti bele plasztikusan a magyarországi szociális erőviszonyok keretébe. Az ő éles bonckése alatt a maga teljes durvaságában tárul fel az osztály-egoizmusnak határt nem ismerő elfajulása, amely nálunk a közterheknek a nagyobb politikai befolyással bíró osztályokról a kisebb befolyásnak vállalára való áthárításában jutott legérezhetőbb kifejezésre. A számadatok mintegy megelevenednek előttünk, a százalék számoknak minden igazságérzetünket arculcsapó elrendeződése mintha vádlóként kiáltaná: j'accuse.

Alkotmányunknak és politikai szervezetünknek megfelelően adórendszerünk alapelvei a következők: 1. A vagyontalan és kisebb vagyonú elemek aránytalanul nagyobb megterhelése, mint a vagyonos osztályoké. 2. A földbirtok előnyben részesítése a

kereskedő és iparos, tehát a par excellence városi polgár elemekkel szemben. 3. A mezőgazda osztályon belül a nagybirtok előnyben részesítése a kisbirtokkal szemben. Az első és a harmadik az antidemokratikus, a második az agrárius vagy antimerkantista elv. Az antidemokratikus elv főképen a fogyasztási adók túltengésében – még pedig, hozzá tehetjük, egyre fokozódó túltengésében jut kifejezésre. Míg az egyenes adóbevétel 1906-tól 1911-ig 255,562.726 K-ról 269,621.983 K-ra emelkedett, vagyis a növekvés 14,059.257 K, azaz 5.5%, addig a fogyasztási adók 441,339.600 K-ról 578,185.136 K-ra nőttek, azaz 136,845.536 K-val, vagyis 31%-al emelkedtek. Ez a szegény emberek szempontjából annál is súlyosabb jelenség, mert a fogyasztási adóteher 90%-át az alsóbb néposztályok viselik. Az államnak újabb időkből is követett antidemokratikus pénzügyi politikáját a M. Á. V. személydíj-szabás emelése mutatja a legkézzelfoghatóbban. Hogy ez elsősorban az alsóbb néposztályokat sújtja leginkább, az abból tűnik ki, hogy a szállított utasok számából 94.1% esik a személy- és vegyesvonatokra és az utóbbiakból 86.7% a harmadik osztályú utasokra esik, és a viteldíj-emelés nem progresszív kulcs szerint, hanem egyenlő arányban történt. Szociális szempontból az új díj-szabás legsötétebb oldala a szomszédos forgalom menetdíjainak megdrágítása.

Az is antiszociális intézkedés, hogy a házbéradó terhet sokkal súlyosabban állapították meg, mint a házosztályadóét. Az új házadó-törvény, a házbéradó kulcsát látszólag leszállította ugyan, de ezt ellensúlyozza az, hogy az adókievetés három évi ciklusok helyett ezentúl évenként történik. A munkáslakásokra vonatkozó törvényes intézkedések közelebről megvizsgálva teljesen értéktelenné bizonyulnak és reklámon kívül főcéljuk a munkások helyhez kötése volt.

Az egyenesadó-reform némi változtatásokkal megtartotta az eddigi hozadéki adókat s az általános jövedelmi pótdadó helyébe a létminimum adómentességén a progresszív adókulcson alapuló általános jövedelmi adót tette. A vagyonadóra és értékemelkedési adóra nem került a sor és az örökösödési adónak progresszív irányba való átalakítására sem történt kísérlet. Az új jövedelmi adó különösen a proletariátus érdekeit veszélyeztette, mert az ennek alapján reá nehezülő évi adóteher 5,851.000 K-nak felel meg. Hogy az adóköteles jövedelem eloszlása az új törvény alapján milyen igazságos mérték szerint oszlanék el, az abból is kitűnik, hogy az adóköteles munkabérföldjévedelem 740 millió K, az adóköteles földjévedelem pedig 300-400 millió K ennek az alapján. Ép ily sérelmes az adóreform a fix fizetésű kisebb alkalmazottak, valamint a kisebb iparosok és kereskedők szempontjából.

Hogy adórendszerünk mennyire az osztály-érdekek befolyása alatt áll, azt leginkább a földadó története mutatja. A földadó tiszta eredménye ugyanis 1884-1911 között 73,385.000 K-ról 68,249.848 K-ra csökkent. Ma a földadóterhe nem nagyobb 3-3%-nál. Az 1907-iki javaslat a földadó kulcsának 25.5%-ról 20%-ra történendő leszállítását hozta javaslatba. Ellenben elrendelte a javaslat a földadókataszter kiigazítását oly célból, hogy adatai a valósággal összhangba hozassanak. Hogy a földadóbevétel ily alapon történő emelése létre ne jöhessen, a képviselőház pénzügyi bizottsága kimondta, hogy a földadó összege 74 millió K-ban kontingentáltatik.

Ezzel szemben a kereseti adó kulcsának leszállítása dacára a kereskedők, iparosok és értelmiségű foglalkozásnak kereseti adója a legjobb esetben változatlan marad, de inkább emelkedik, a jövedelemadójuk ellenben 75-125%-al nő meg.

Ami a kis- és nagybirtokkal való elbánást illeti, el lehet mondani, hogy azt a könnyebbséget, amelyet a parasztságnak az egyenes adóreform némely intézkedései nyújtottak, ellensúlyozta a szeszadónak, a dohánygyártmányoknak és az államvasúti díj-szabásoknak időközben történt felemelése. A földadó-reform végső eredménye pedig az volt, hogy ott, ahol a nagybirtok csak a kisbirtokkal együtt juthatott adócsökkenéshez, a kisbirtok is kapott engedményeket, ellenben ott, ahol az érdekek külön választhatók, vagy ellentések voltak, a kisbirtok adóterhének aránytalansága fennmaradt. Vagyis más szóval, a nagybirtok csak addig fizette a fegyvertársai zsoldját, amíg tellett az . . . „ellenség” zsebéből. A nagy- és középbirtokos-osztály – részben talán bizonyos atavisztikus hajlamoknál fogva – ép úgy irtózik a közterhek viselésétől, mint dicső emlékezetű elődei, akik életüket és vérüket áldozták a hazáért . . . „s e d a v e n a m n o n.”

A könyv Politzer kiadásában jelent meg. Ára 1.50 K.

Dr. Vajda Mihály.

A leghosszabb sztrájk.

Alighanem máris kiérdemelte ezt a nevet a dublini munkásság sztrájkja, amelyben úgy a munkások mint a munkáltatók az igazi halálrészantság konokságával várják, hogy a másik megpuhuljon. Az angol képeslapokban szívettepő fotográfiai felvételek vannak télidőben kilakoltatott munkáshaladók nyomoráról és a fotográfus meg újságíró által hozzá nem férhető nyomor még borzasztóbb képeket adhatna a munkások ezreinek, akik hónapok óta vannak kereset nélkül. Az angol szervezetek ugyan páratlan áldozatkészséggel küldik még mindig az élelmiszerekkel megrakott hajókat, a pénzsegélyeket és a téli ruhákat, de minden nap elmúltával érezhetőbbé válik, hogy nehezükre esik már ez a roppant áldozat. A legnagyobb angol szervezetek maguk is sztrájk utáni időket élnek és pénzalapjuk meglehetősen el van apadva, nem könnyen tudják elviselni az olyan nagymértékű pénzvonást, amely mint pl. a bányászok küldeménye, heti 24 ezer márkára rüg. Ezért újabb és újabb kísérleteket tesznek a békés megegyezés létesíthetése. A kikötőmunkások már munkába is állottak, de úgy látszik a puska-poros levegőben nehezen él „meg a béke, mert máris újabb nehézségek merültek föl ezeknél is.

Különösen Larkin úr személyes megjelenése vette el az angol szakszervezetek kedvét az egész dologtól. A korlátlan hatalmú munkásvezér ugyanis, akit mint valami új csudát vártak Angliában, egy közönséges faragatlan fickónak és egy nagyszájú számarának bizonyult, aki mindenütt a legpontosabb következetességgel elrontotta a dolgát. A szakszervezeti vezetők mosdatlan gyalázkodásával és a munkásság politikai vezetőinek a szidalmazásával nem tudta elérni azt, amiért Angliába utazott és aminek a sikerét előre hengegve hirdette, hogy t. i. egész Anglia munkásságát sztrájkba fogja állítani a dubliniek védelmére. A szimpátia-sztrájkot 2,280.000 szavazattal 203.000 ellen szavazta le a szakszervezeti kongresszus és Larkin úr, miután még egy nyilvános

gyűlésen a sárga földig blamáta magát avval az ostobasággal, hogy nem akart részt venni a gyűlésben, amíg az elnök el nem távozik, „mert az a feleségtől elvált”: minden tekintetben levitézelve ment vissza Dublinbe hívei közé, akik talán most már kevésbé fanatikus hittel fognak hinni az ő vezérök mindenhatóságában.

A munkanélküliség oka.

Hogy milyen káros és a tisztánlátást, tehát minden ésszerű megoldást is gátló dolog, ha a tisztán gazdasági kérdésekbe pártpolitikai szempontok keverednek, erre ezidőszerint az egész világon pompás iskolai példát nyújt a munkanélküliség szomorú témája. Ez a téma – sajnos – világszerte aktuális mostanában és mindenütt beszélnek és írnak róla azok, akik a közérdekű kérdésekben szavukat kell, hogy hallassák: a pártpolitikai szónokok és publicisták. Ezek mindennek, tehát a munkanélküliségnek is csalhatatlan okát tudják adni és ez az ok mindég az, ami a pártpolitikai kebelnek egyébként is fájalmas valami. Így:

Németországban: a rossz külpolitika, a militarizmus, a szakszervezetek káros működése, stb.

Ausztriában: a magyarokkal szemben való gyöngeség, a keresztényszocialista uralom stb.

Magyarországon: a belpolitika züllöttsége, Tisza Pista, azok a gaz szocialisták, akik elvették a vállalkozók kedvét, az agráriusok, a merkantilisták, stb.

Olaszországban: a szabadkőműves maffia, a klerikalizmus

és így tovább a kombináció, variáció és permutáció szabályai szerint. Az igazság pedig az, hogy a munkanélküliség réme mindenütt megjelent, minden országban és városban, tekintet nélkül arra, hogy mi-féle politika uralkodik és érvényesül benne: a klerikalizmus földjein épp úgy, mint a szociális csudák országában, Ausztriában, sőt amint a Soziale Praxis legutóbbi számában olvassuk, az utóbbiban megdöbbenő arányokban jelentkezik a munkanélküliség.

Amde – jól tudjuk – teljesen hiábavaló ez az objektív megállapítás. A világot nem az objektivitás, hanem az egyoldalúság és az elfogultság kormányozza, sőt nagyon komolyan lehet állítani és vitatni azt is, hogy az előrehaladásnak is ez az emeltyűje: az egyoldalúság.

Szociálpolitika és örökjogi reform.

Ezzel a címmel értékes dolgozat jelent meg R é d e i József dr. tollából. Ebben az örökjogi reform programmpontjait következőképp foglalja össze: 1. az állam kötelezéseként kiépítése (a lemenőkre és házastársra is kiterjedő) progresszív örökösödési adó formájában; 2. a törvényes öröklésnek a szülői paren-telára és a házastársra való korlátozásra – az állam javára; 3. a kincstári örökségeknek alapítvány-szerű kezelése; 4. a kincstári örökségeknek az aggkori, munkátlansági, baleseti és betegségi biztosítás és a gyermekvédelem céljaira való hasznosítása, rész-

ben állami kezelés, részben értékesítés útján; 5. a kincstári örökségek hasznosításának ott, ahol lehet egyéb szociálpolitikai célokkal való összekapcsolása; 6. az állami öröklési jog és örökségi adó helyes igazgatása céljából speciális állami hivatalok szervezése. A tanulmány a „Huszedik Század” könyvtárban jelent meg.

Kisparasztok harca Franciaországban.

Franciaország a kisbirtokok hazája. Az utóbbi időkben azonban – különösen északon – a kisbirtokrendszer pusztulásnak indult. A 10-20 hektáros birtokok száma csökken. A gyermekek eladják az örökséget és mezőgazdasági vagy gyári munkások lesznek. Nem bírják a küzdelmet a nagybirtokkal. Még inkább észrevehető ez az irányzat a 2-3 ha-os törpebirtokokon. A kormány ezt az egészségtelen irányzatot szeretné megszüntetni. Több törvényt hoztak, mely a paraszt védelmére siet, különösen a hitelügy terén, és amelyek a szövetkezetekbe való tömörítést akarják előmozdítani.

Megfelelő technikai ismeretek terjesztésére is nagy gondot fordít a kormány. Esti kurzusok vannak a falvakban, kapcsolatban az iskolával és a tanítóképzésnél igen nagy súlyt helyeznek már a mezőgazdasági ismeretek terjesztésére. Ezeket az esti kurzusokon továbbá fiatal leányok számára külön háztartási tanfolyamok szolgálnak. A kormány akciója újabb keletű és eredménye még nem ismeretes eléggé, hogy bírálatot lehetne felette mondani.

Dufresne
iskolafelügyelő.

Nagystílűség.

Hogy Magyarország agrárország, ezt folytonosan az áriunk alá dörzsölik, mihelyt valami olyasmire kellene áldozni, ami nem esik az agrárság kategóriájába. És talán még meg is lehetne bocsátani az ilyen szűkkeblűséget, ha az ember látná az igazi nagylelkűséget és nagystílűséget egy agrárállam minden olyan szükségletével szemben, amely a gazdasági szaktudás terjesztését, a nagyobb termelést, a gazdasági célszerűséget és mindezek által az ország jólétét szolgálja. De hogy e tekintetben milyen nívón áll az áldozatkészség, erre jellemző adatot tartalmaz az O. M. G. E. 1913. dec. 6-án tartott igazgató-választmányi ülésének a jegyzőkönyve. Az ülésen a titkár „Előterjeszti továbbá, hogy bizalmas értesülés szerint a földmivelésügyi miniszter a gazdasági előadások rendezési költségeinek céljára az eddig engedélyezett 3500 koronának csak felét fogja ez idén rendelkezésre bocsátani, amelynek nagyobb része a közteleki gazdasági előadások rendezési költségeire fog fordítani. Így a vidéki gazdasági előadások költségeinek fedezésére alig 500-600 korona maradna, miután azonban ily előadások rendezésére eddig 12 vidéki egyesület pályázott, amely előadások rendezési költségeire a rendelkezésre álló összeg számításba sem jöhet, azt javasolja szóló, hogy amennyiben az engedélyezett segély csakugyan a jelzett szűk méretek között fog mozogni, az igazgató-választmány a folyó évben a szükséges anyagi erő híján tekintsen el a vidéki gazdasági előadások rendezésétől. (Helyeslés.)”

Íme egy agrárius-országban, amely az agrárizmusából akarja fedezni a nagyhatalmi állással járó sok száz millió kiadásokat, 100 koronákban beszélnek, amikor gazdasági előadások rendezéséről van szó. És az egész országot nevében viselő gazdasági egyesület inkább lemond az ilyen előadások rendezéséről, ha nem kap többet csak „a 3500 koronának a felét” erre a célra a kormánytól. Ez azután a nagystílűség!

A rendkívüli szakszervezeti kongresszus. Megdőbentő számok.

A munkanélküliség ellen december 14-re egybe-hívott kongresszuson Böhm Vilmos nagyszabású és rendkívül érdekes adatokkal színezett előadást tartott. A kétórás beszédből kiragadunk néhány megdőbentő adatot.

Soha gazdasági krízis annyi áldozatot nem követelt, de a *bankok jól éltek*.

A Magyar Bank 3.7 millió koronával zárta le az 1913. évi első félévi mérlegét; 300.000 korona a többlet az *előző év hasonló* időszakával szemben. A Leszámítoló Bank 2.9 millió nyereséggel, 700 ezerrel többet, a Magyar Általános Hitelbank 6.6 millió, 517 ezerrel többet, a Kereskedelmi Bank 6.6 millió korona, 86 ezer koronával több nyereséggel.

A kartellek sem panaszkodhatnak. Amit elvesztettek a fogyasztás csökkenésén, azt behozták az árak emelkedésében. A kartellek a válság alatt is harácsoltak.

A Rimamurányi 1912/13. évi tiszta nyeresége 11.080 millió korona nyereség 728 ezerrel több (19%), Hernádvölgyi 2166 millió korona, 100 ezerrel több (15%), Salgótarjáni 5164 millió korona nyereség, 500 ezerrel több, mint az előző évben az osztalék.

Persze a kimutatott nyereség mellett a titkos és nyílt tartalékokat is gyarapították néhány százezer koronával. A bankokon és kartelleken kívül jól kerestek azok a vállalatok is, amelyeknek részvényei olyan tényezők kezében vannak, akik béke és háború ügyében döntenek, olyanok kezében, akik már születésüknél fogva az aranygyapjas rend tulajdonosai. *Jól* kerestek a hadseregszállítók!

A trieszti Stabilimento Tecnico, a kitűnő Drednought-építő cég 1901–1903-ig nem fizet osztalékot. 1903–1906-ig 3–5%-ig fizet. 1910-ben 12%-ot, 1912-ben 23.2%-ot! A nagyszerű Skoda-művek 1899–1905-ben semmit sem fizetnek, 1906-ban 8%-ot 1912-ben 14%-ot, 1907-ben 272 korona a részvényérték, 1913-ban 830, ami 205%-os emelkedés, 1902-ben van 984 ezer korona veszteség. 1912-ben 5.6 millió korona nyereség.

Ezek az adatok persze érthetővé teszik, hogy miért kell 4 év alatt két háborús veszedelmet földidézni, miért kell az ország közzgazdaságának csődbe jutnia, miért kell százezreknek néhány nagy ur profitja kedvéért éhezniük és nyomorogniuk!

A szakszervezetek kifizettek munkanélküli-, utas- és költözködő-segélyben – és ebben a számban nincsenek bent a rendkívüli, a beteg- és ebédsegélyek! – a következő összegeket:

	1912-ben	1913-ban
A vasmunkások	92.568	201.634.59
A famunkások	46.642	153.652.74
A nyomdászok	136.192	212.244.30
A szabók	6.055	11.681.58
A könyvkötők	26.876	35.023.06
A cipőfelsőrészkesztők	4.363	6.469.–
Összesen:	620.615.27	1912-ben 312.696.–

koronát, vagyis az idén..... 307.919.27
koronával többet, ami 98 százalékos emelkedés!

A szakszervezetek kifizettek rendkívüli segélyben – ebédsegély nélkül –:

	1912-ben	1913-ban
A vasmunkások	7.784.98	14.857.46
A famunkások	2.992.60	8.129.50
A nyomdászok	7.829.—	28.359.52
A könyvkötők	386.—	1.583.44
A szabók	955.—	1.337.62
A cipőfelsőrészkesztők	48.—	351.—
Összesen: 1912-ben	20.085.—	
	1913-ban:	54.533.54

koronát, ami 166 százalékos emelkedés!

De a szervezetek nem csupán igényjogosult tagjaikat segélyezték. Magasabb szociális szempontokat követtek, mint a közhatóságok. Nem 50.000 koronát osztottak ki, hanem tízszer annyit. Adtak az éhezőknek kenyeret, a lakásnélkülieknek lakbért. Nem kérdeztek senkit, hány éves, magyar állampolgár-e, mióta lakik Budapesten, hanem ha kenyérért jött, szívesen adtak. Ebédutalványban adtak a könyvkötők 3820 koronát, a vasmunkások 3488 koronát, a famunkások 11.500 koronát, összesen a három szervezet 18.808 koronát.

Arad is kitűnően oldotta meg a kérdést. A munkásság segítséget követelt. Megbízták a főkapitányt, nyomozza ki, van-e munkanélküliség. A főkapitány – tessék megérteni: egy magyar vidéki főkapitány, mint szociálpolitikai tényező, vagy magyarán: szociálpolitikai nyomozó hatóság! – megállapította, kinyomozta, hogy van ugyan munkanélküliség, de nem abnormális. A tanács mégis kegyesen megbízta a főkapitányt, hogy a segélyre szorulókat támogassa. Persze – és ezt mi megértjük – egyetlen egy sem jelentkezett. Arad is nyereségre dolgozott, mert a munkások úgy gondolkoztak, hogy inkább éhen pusztuljanak, semmint a főkapitányi szociálpolitikus karmai közé kerüljenek. Aradhoz hasonlóan oldotta meg a kérdést még néhány vidéki város.

Az állam szerepe még a vidéki városokénál is nyomorúságosabb. Az államnak külön fejezetet szentelünk. Az állam nálunk a munkanélküliség elleni küzdelem eredeti módszerét alkalmazta. Sok volt a kellemetlen munkanélküli, tehát csináltak – csavargótörvényt. Aki munkanélküli, azt vagy toloncházba csukják, vagy eltoloncolják. Ezt az eredeti bihari gondolatot Anglia, Dánia, Norvégia kormányainak szíves figyelmébe ajánljuk. Ez olcsóbb munkanélküliség elleni akció, mint az ő milliokat főlemesztő segélyrendszerük. De az állam a csavargótörvényen kívül is küzdött a munkanélküliség ellen. Kevés volt a munka, tehát – bt szüntették a közmunkákat. A gyárak üresek, tehát a beruházásokra megszavazott milliokat hadügyi célokra költik. Az államvasutak teljesítőképessége a csőd előtt áll, tehát az államvasúti beruházásokra törvényesen megszavazott 70 millió koronát elvonják eredeti rendeltetésétől és helyette 35 millió koronáért fabódékat építenek Boszniában és Dalmáciában. Rendeletet küldenek a hatóságoknak, hogy inden beszerzéstől tartózkodjanak és a vasutasok elbocsátásával nagyszerű szociális példát adnak.

Földéhség.

Mekkora földéhség uralkodik nálunk, párját ritkító bizonyítékot szolgáltatott az az árverés, amelylyel Szeged városa a múlt hóban a városi földek egy részét, a nem fekete földeket bérbeadta. 864 hold földet adott bérbe Szeged város, olyan bérösszeg ellenében, amely 900%-kal haladja túl a 30 évvel ezelőtt magajánlott árakat.

Az alsótanyai, királyhalmi és mórhalmi városi földeket harminc évvel ezelőtt adták ki először művelésre. Sivár homok volt a föld, holdankint átlag hat koronát fizettek érte a bérlők. A homokon azután belekezdtek a szőlőművelésbe, tanyaházakat építettek s most nagyon is érthető, hogy a bérföldesek mindegyike mindenáron meg akarta tartani régi földjét, amelyen egy emberöltőn át dolgozott. Mert ha új tulajdonos kezére kerülne a föld, ez nem köteles megfizetni a szőlőbe, gyümölcsösbe fektetett összeget sem. Ha nem akarja otthagyni ingyen a régi gazda, ám romboltassa le a házat, dobassa ki a szőlőtőkét, vágassa ki a gyümölcsfákat, mondaná az új.

Ezért licitálták túl a régi földbérlők az új akarnokokat, ezért szökcent föl a földek ára, de mégis minden föld a régi tulajdonos birtokában maradt, egyetlen holdnyi terület sem került új ember kezére.

Ezt a földjükhöz való ragaszkodást nagyon meg kellett fizetniük. A harminc évvel ezelőtti hat koronás átlagárral szemben most holdankint ötvenöt korona az átlagár. Egy hold kikiáltási ára harminckét korona volt. Azért ennyi, mert a legutóbbi, más helyen megtartott földárverésnél ilyen átlagárat sikerült elérni.

A kikiáltási áron azonban nem kelt el a föld, rögtön ráígértek, de a régi gazda újra rálicitált s így habár negyven koronáért is kelt el bérbe a föld, sok helyen százhusz-százharminc koronára is felszökött egy hold évi bérlete.

Minimális munkabérek törvényes megállapítása Franciaországban.

Rendkívül fontos törvényt fogadott el a francia képviselőház. A ruházati ipar munkásainak bérminimumát állapította törvény útján. Ez a törvény arra az álláspontra helyezkedik, hogy a munkáltatónak nincs jogukban egy bizonyos megszabott nagyságú bérnél kisebb bért fizetni; még akkor sincs meg ez a joguk, ha a munkások beleegyeznek. A törvény azt mondja, hogy van egy munkabér, amelynél kisebbért senkinek sem szabad dolgoznia. Igaz, hogy ez a szabályozás a munkásoknak aránylag nem túlnagy s főképen legborzalmasabban kizsákmányolt s így legalacsonyabb béreken tengődő részére vonatkozik. Igaz továbbá az is, hogy az a bér, amelyet a törvény olyanul jelez, amelynél alacsonyabbat senki sem fizethet, annyira alacsony, hogy a megélhetést nem teszi lehetővé. De ennek ellenére fontos szociálpolitikai vívmány ez a törvény. Mert egyrészt olyan munkásokon segít, akik gyámoltalanabbak és gyöngébbek, semhogy saját maguk tudnának magukon segíteni. Másrészt haladást jelent a törvény alapelve, amely a kizsákmányolást bizonyos korlátok közé szorítja és kimondja azt az elvet, hogy a munkabéreknek bizonyos magasságot el kell érniük. A ruházati iparban dolgozó otthonmunkásnők számát az új törvény 900.000-re teszi.

A törvény rendelkezései kiterjednek mindazokra a munkásnőkre, akik ruhák, kalapok, cipők, fehérnemű, hímzés, csipke-, toll- és művirágkészítéssel foglalkoznak. Az a gyáros, ügynök vagy közvetítő, aki ilyen otthoni munkát végeztet, köteles valamennyi munkásnőről törzslapot vezetni. Továbbá köteles a városokban vagy azon raktárakban, amelyekben a nyers anyagot kiszolgáltatják, a darabékeket feltüntető lajstromot kifüggeszteni. Minden munkásnőnek köteles könyvet, amelybe be kell jegyezni a darabér nagyságát. A darabért úgy kell megállapítani, hogy a közepes ügyességű munkásnő napi 10 órával akkora bért érhesen el, aminőt a munkaügyi tanács vagy az

iparhatóság ama vidéknek ezen szakmája számára megállapít. A munkaügyi tanács a bér megállapításánál abból köteles kiindulni, hogy az otthoni munkások bére nem lehet alacsonyabb ama bér kétharmadánál, amelyet az illető szakma műhelymunkásai számára fizetnek. A munkaügyi tanács legalább három évenként revideálni tartozik a béreket. A bérminimumok megállapításánál a munkaügyi tanács vagy iparhatóság üléseire meg kell hívni a munkások és vállalkozók képviselőit. Ha a minimális bérek ellen három hónapon belül senki sem szólal fel vagy ha a felszólalások megvizsgálása után a munkásügyi minisztérium döntött a minimális munkabér nagyságára nézve: akkor ez a minimum kötelezővé válik. Azt a munkáltatót, aki a megállapítottnál alacsonyabb béreket fizet, perrel lehet kényszeríteni a bérkülönbözet megfizetésére. Ilyen pert nemcsak az érdekelt munkások indíthatnak, hanem a ruházati ipar körében működő hivatásos egyesületek, szakszervezetek, még olyan szakszervezetek is, amelyeknek tagjai túlnyomó mértékben nem otthonmunkások, hanem műhelymunkások. A törvény rendelkezéseit ki lehet terjeszteni a többi iparágak otthoni munkásnőire. Különös figyelmet érdemel a törvénynek azon intézkedése, amely a szakszervezeteknek – anélkül, hogy az érdekelt munkások erre felhatalmaznák őket – megadja a törvény megszegői ellen való eljárás jogát.

Az öttagú munkáscsalád heti élelmének ára Budapesten.

Az alanti táblázatban közöljük az öttagú munkáscsalád heti élelmének árát. A mennyiség tudvalevőleg úgy van megállapítva, hogy a hivatalos tudomány által szükségesnek megállapított fehérje, zsír és szénhidrátmennyiséget tartalmazza. Az árak a vásárcsarnoki hivatalos árjegyzés szerint vannak fölvéve és pedig az ottani föltüntetett legmagasabb és legalacsonyabb ár számtani közepese.

Az árak az év eleje óta a következőkép alakultak:

Mennyiség kgr.	1913 január 4.		1913 november 4.	
	egységár fillér	összeg fillér	egységár fillér	összeg fillér
2 II. marhahus	202	404	202	404
1 II. disznóhus	200	200	184	184
1 kolbász füstölt	220	220	220	220
½ szalonna füstölt	202	101	188	94
½ disznózsír	188	94	168	84
18 barna kenyér	23	432	22	392
10 burgonya, rózsas	11.5	115	9	90
2 savanyu káposzta	28	56	24	48
2 bab, fehér apró	44	88	44	88
1 cukor	91	91	83	83
3 tojás darabja	10	30	11	33
7 tej liter	31	217	31	217
		Összeg K 20.48		19.37

Az élelmiszerek tehát a hivatalos kimutatás szerint az év eleje óta 1.11 koronával, körülbelül 5%-kal csökkentek. A csökkenés nagyjából a növényi tápanyagok, nevezetesen a burgonya, káposzta a kenyér árcsökkenésére esik; föltűnő, hogy az állatárakban az év folyamán beállott árcsökkenés a hivatalos jegyzékben a húsaraknál egyáltalán nem mutatkozik. Azt hisszük, hogy a hivatalos jegyzéknek ez a része helytelen; tudomásunk szerint ugyanis a húsarakban is némi csökkenés állt be a piacon, úgy hogy a munkásháztartás élelmiszereinek megolcsóbbodását körülbelül 6%-ra tehetjük.

(Népszava.)